

CONSILIUL JUDEȚEAN IALOMIȚA
INSPECTORATUL ȘCOLAR JUDEȚEAN IALOMIȚA
CASA CORPULUI DIDACTIC IALOMIȚA
MUZEUL JUDEȚEAN IALOMIȚA

NAPARIS

Revistă de istorie și cultură ialomițeană

Anul I, Nr. 1, 2013

Studis
Iași

CONSILIUL JUDEȚEAN IALOMIȚA
INSPECTORATUL ȘCOLAR JUDEȚEAN IALOMIȚA
CASA CORPULUI DIDACTIC IALOMIȚA
MUZEUL JUDEȚEAN IALOMIȚA

NAPARIS

Revistă de istorie și cultură ialomițeană

IAȘI
2013

**RESPONSABILITATEA PENTRU CONȚINUTUL
MATERIALELOR PUBLICATE REVINE ÎN
EXCLUSIVITATE AUTORILOR.**

Consultant științific: Arhg. Dr. Florin Vlad.

Colectivul de organizare și coordonare:

Prof. Viorel Dobre

Prof. Emilia Vlad

Prof. Maria Popescu

ISSN 2344-3030
ISSN-L 2344-3030

Redactare: autorii.
Tehnoredactare: Prof. Viorel Dobre.
Concept copertă: Prof. Viorel Dobre.

Imagini coperti:

Coperta 1

1. **Imaginea din centrul paginii-** DACIA, MOESIA și TRACIA-1629, Philip Cluver (1580-1622); Clüver, Klüwer, Cluwer, sau Cluvier (nume latinizat Philippus Cluverius sau Philippi Cluverii)-DACIARUM, MOESIARUM et THRACIAE, vetus et Nova Descriptio.

2. **Imaginea din partea stânga sus-** Domnitorul Mihai Viteazul, originar din prima reședință a Județului Ialomița (*Tablou inedit realizat pe carton în grafie neagră la Budapesta, de A. Rohn, în 1860*).

3. **Imaginea din partea dreaptă sus-** Imagine ce poate fi surprinsă când vii din Dobrogea spre Județul Ialomița, în dreptul Podului *Regele Carol I* ridicat peste Brațul Dunărea (Cernavodă).

4. **Imaginea din partea stânga jos-** Detaliu hartă de la începutul secolului al XVIII-lea, în care apare și reședința Județului Ialomița, Orașul de Floctz.

5. **Imaginea din partea dreaptă-** Barbu Catargiu, întâiul prim-ministru al României, personalitatea de care se leagă istoria Așezământului Cultural-Religios de la Maia, Județul Ialomița.

Coperta 2

1. **Imaginea din fundal-** Papirus (<http://www.ziarullumina.ro/decalog/strigatul-lui-dumnezeu-din-porunca-i-decalogului>).

2. **Imaginea din partea stânga sus-** Domnitorul Mihai Viteazul, originar din prima reședință a Județului Ialomița (*Tablou inedit realizat pe carton în grafie neagră la Budapesta, de A. Rohn, în 1860*).

Simbolistica culorilor de pe copertă:

1. **Cele trei culori, de deasupra hărții și de sub hartă-** reprezintă cele trei culori ale unuia dintre simbolurile naționale, *Drapelul României*.

2. **Culorile din partea de sus a paginii-** reprezintă cele trei culori ale unui simbol județean, *Drapelul Județului Ialomița*.

Motto: „Întins de când lumea peste toate țarile pe care le arde soarele, între duiosa Ialomiță și Dunărea ursuză, Bărăganul se află în lupta vicleană cu omul harnic. Visări, gândiri și înălțări, iată ce dă gravitate omului născut în Bărăgan.”

PANAIT ISTRATI „Ciulinii Bărăganului”

CUPRINS

Cuvânt înainte p. VI

ISTORIE ȘI ÎNVĂȚĂMÂNT

Piatra de temelie p. VII
Casa Regală din România oglindită în învățământul ialomițean din prima jumătate a secolului al XX-lea p. XI

ISTORIA NAȚIONALĂ ȘI ISTORIA IALOMIȚEI

Amintiri dureroase. Paraschiva Alexe p. XVII
Penitenciarul Vlădeni- „Formația 888-coloana de muncă a M.I.” p. XXI
Aspecte ale deportărilor comuniste din localitatea Răchitoasa, județul Ialomița p. XXIV
Destine de „chiaburi” p. XXVIII
Balta Ialomiței, punte de legătură a spațiului românesc p. XXXI
Istoria povestită a comunității din Slobozia Nouă p. XXXV

TRADIȚII ȘI OBICEIURI DIN IALOMIȚA

Din tradițiile culinare ale Bărăganului Ialomițean p. XLII

REFLECȚII

Reflecții asupra epistemologiei istoriei din România de după 22 dec. 1989 p. XLVIII

CUVÂNT ÎNAINTE

„Naparis” înseamnă mai mult decât un simplu volum de istorie pentru cititorii săi. Reprezintă un mijloc de a genera satisfacții intelectuale prin interpretări, valorizări, și informații pertinente și concrete cu privire la trecutul județului nostru și la însemnătatea istorică pe care locurile și oamenii din Ialomița le-au dobândit de-a lungul timpului. Această revistă de istorie ialomițeană reușește să acopere un necesar demers științific, civic și cultural, pentru a lega trecutul de prezent. Doar așa se pot apropia cei de azi de faptele, de realizările, de viața celor din trecut. Puține persoane, precum autorii revistei „Naparis”, dețin mijloacele și capacitățile necesare pentru a pătrunde tainele trecutului și a le transforma în elemente ce vor dăinui veșnic în amintirea și în spațiul socio-cultural ialomițean.

Cicero ne-a învățat că „Istoria este martorul care confirmă trecerea timpului, iluminează realitatea, vitalizează memoria, oferă călăuzire în viața de zi cu zi și ne aduce știri din antichitate”. Cei de azi, tineri sau adulți, se lasă uneori dominați de patimi efemere, în timp ce reflecția despre faptele înaintașilor rămâne la o prea mare distanță de ceea ce este autentic izvor de înțelegere a lumii din care au venit și a lumii în care trăiesc.

Cu cât ajungem să cunoaștem mai mult, cu atât vom avea un respect mai profund pentru istoria, locurile și oamenii județului Ialomița, în vreme ce lipsa unei astfel de preocupări va duce la condamnabilă și regretabilă ignorare și uitare.

„Naparis” ne va ajuta să cunoaștem mai mult și mai bine faptele și încercările oamenilor din istoria județului Ialomița, iar asta înseamnă respect profund pentru zbaterea lor întru devenirea acestui ținut în care trăim.

Președintele Consiliului Județean Ialomița
Prof. Silviu Ciupercă

NAPARIS-UN RÂU ÎN BĂRĂGAN

Pe harta veche curgerea domoală unește timpuri, întâmplări și oameni. Mai ales oamenii care au trecut generație după generație unii altora tainele acestui pământ. Unele nume s-au pierdut. Tainele au rămas, ba chiar au sporit.

În Ialomița unduitoarele cărări ale apelor îmbrățișează tărâmurile de vis. Mediul natural generos a oferit oamenilor de demult resurse pentru viață. Popina Bordușani, o așezare-tele veche de peste șase milenii a fost în Preistorie un centru de cultură deosebit de important, într-o vreme în care bătrânul continent era încă departe de civilizație. Mesajul transmis de urmele materiale pe care cercetătorii din domenii diferite le studiază este parțial cifrat, așa că înțelesul deplin nu îl mai avem, încă.

Cronici bătrâne spun că pe aceste meleaguri s-ar fi aflat reședința regelui Dromichete, conducător al geților asprii ce se credeau nemuritori, intrați în istorie drept cei mai viteji. La Helis (Piscul Crăsani) arheologii cercetează, astăzi, urmele locuirii acelor strămoși ale căror mistere ne sunt înscrise în fire.

Acolo unde apa Ialomiței își revarsă poveștile în bătrânul fluviu Dunărea a existat timp de secole singurul centru urban medieval din sud-estul Munteniei, și anume, Orașul de Floci, ghem de taine minunate al căror înțeles ne-ar aduce mai aproape de armonia cu natura și cu Universul. Mai întâi, dacă așezarea își trăgea numele de la comerțul cu lână, de ce pe blazon avea un pește? Ialomițenii cred cu tărie că aici s-a născut Mihai Viteazul și se mândresc cu acest lucru, și tot aici timp de secole a existat prima capitală a județului Ialomița. Mai știm că la Orașul de Floci a trăit maica voievodului-Doamna Tudora-vrednică femeie din neam împărătesc. Unii au numit orașul Veneția Bărăganului, poate pentru că era așezat pe grinduri. Orașul Dispărut mai are multe povești al căror tâlc ne definește identitatea.

De-a lungul timpului au fost pe aici oamenii a căror trecere a lăsat urme luminoase în amintirea urmașilor.

Ecoul pașilor lor ni-i face contemporani. Barbu Catargiu, Anghel Saligny, Ionel Perlea au iubit acest pământ și această apă, **Naparis**.

Naparis/Ialomița- râu, trecere, oameni, taine. Generații care caută azi deslușiri pentru alte vremuri. Sensuri de transmis viitorului.

Pasiunii care a dat naștere revistei cu nume de râu îi urăm viață îndelungată.

Drum bun către cititori, Naparis!

Directorul Muzeului Județean Ialomița
Arhg. Dr. Florin Vlad

PIATRA DE TEMELIE...

Motto:

„Să promovăm iubirea.”

Iunie 1925, Focșani.

O nouă serie de învățători ai Școlii Normale de învățători Focșani „Pr. Carol” sunt repartizați în cele mai îndepărtate sate, cătune din România, pentru a iniția în tainele scrisului și cititului, și nu numai, generații și generații de copii.

Din această promiție, făcea parte și absolventul CRISTEA I. SEBASTIAN, care „în puterea art. 113, 114, 127 și 128, din legea

asupra învățământului primar-normal vă numește pe ziua de 1 septembrie 1925 ÎNVĂȚĂTOR CU TITLUL PROVIZORIU la Școala din cătunul Feteștii Noi, jud. Ialomița” (până-n anul școlar 2012-2013 Școala cu clasele I-VIII Nr. 4 Fetești-cartierul Vlașca).¹

Cătunul Feteștii Noi, aparținând comunei Fetești, jud. Ialomița, a luat ființă prin anii 1900-1901. Copiii acestui cătun frecventau cursurile școlare la Școala Nr. 1 Fetești, aflată la 2 km distanță. În anul 1912 comunitatea locală ia inițiativa și construiește un local de clasă, un hol și o cancelarie în

acest cartier. Din diverse motive, în perioada 1912-1918, școala a fost mai mult timp închisă, fie din cauza bolilor transmisibile, dar și a războaielor balcanice sau Primului Război Mondial. Cursurile se reiau începând cu anul școlar 1918-1919. În perioada 1918-1927, școala a funcționat cu cadre didactice slab pregătite, uneori absolvenți de gimnaziu, cursurile școlare începeau uneori prin lunile octombrie-noiembrie și se finalizau prin lunile aprilie-mai. Elevii erau slab pregătiți, frecvența elevilor la clasă este redusă, „în prezent elevii sunt sănătoși, însă cu înfățișare firavă din cauza lipsei de hrană”.²

În anul 1925 D-I Cristea Sebastian, a fost numit „Învățător cu titlul provizoriu la Școala din cătunul Feteștii Noi”. În luna octombrie 1925 obține:

**DIPLOMA DE CAPACITATE
PENTRU ÎNVĂȚĂTOR**

„Având în vedere rezultatele examenului pentru obținerea diplomei de capacitate pentru învățător, ținut în sesiunea

octombrie 1925 la școala normală de învățători „Pr. Carol” din Focșani:

Potrivit legii asupra învățământului primar și normal-primar:

Noi, Ministru Secretar de Stat la Departamentul Instrucțiunii:

¹ Arhiva școlii-Copie numire învățător.

² Arhiva școlii-Registrul de inspecții, 1919-1950.

Liberăm prezenta diplomă Domn. Cristea I. Sebastian, născut la 27 august, anul 1925, în comuna Fetești, județul Ialomița, și care a absolvit cu bună purtare cursurile școlii arătate mai sus.

Domnia sa, reușind la examenul de capacitate, a obținut media 7⁸⁰, fiind clasat al 4^{lea} între 13 absolvenți ai școlii.

În baza acestei diplome, sus numitul candidat se poate bucura de drepturile ce-i sunt date de lege și Regulamentul pentru școlile de învățători.”³

În perioada 1925-1927 D-I învățător și-a efectuat stagiul militar.

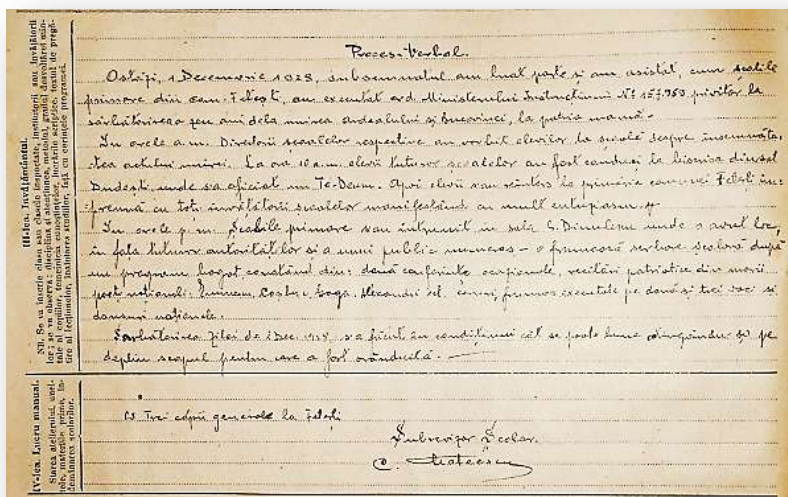
Începând cu anul școlar 1927-1928, școala funcționează cu două posturi:

D-I învățător Cristea Sebastian-directorul școlii și D-na învățătoare Alexandrina Enescu. Sunt consemnate rezultate bune, atât în ceea ce privește frecvența, cât și situația disciplinară și situația la învățătură. Astfel, în anul 1928, prezența la clasă în ziua de 30 ianuarie era: cls. I 35/37; cls. a II-a 14/15; cls. a III-a 12/14; cls. a IV-a 12/13. Într-un proces-verbal din 20 februarie 1928 era consemnat: „În general rezultatul de la clasele conduse de către D-I Sebastian Cristea, este mulțumitor. D-sa este un învățător conștiincios și arată multă trageră de inimă pentru învățământ.”⁴

Activitățile instructive sunt strict legate de cele educative. Astfel, elevii și învățătorii din Școala Feteștii Noi, au participat la sărbătorirea a zece ani de la unirea Ardealului, și Bucovinei cu patria mamă. Într-un proces-verbal datat

1 decembrie 1928, Subvizorul școlar D-I C. Mateescu preciza:

”Subsemnatul am luat parte și am asistat, cum școlile primare din com. Fetești, au executat ordinul Ministerului Instrucțiunii Nr. 157959, privitor la sărbătorirea a zece ani de la unirea Ardealului și a Bucovinei, la patria mamă. În orele a.m. Directorii școlilor respective au vorbit elevilor la școală despre însemnătatea actului unirii. La ora 10 a.m. elevii tuturor școlilor au fost conduși la biserică din sat Dudești, unde s-a oficiat un Te-Deum. Apoi elevii s-au reîntors la Primăria comunei Fetești, împreună cu toți învățătorii școlilor manifestând cu mult entuziasm. În orele p.m. Școlile primare s-au

reunit în sala G. Dinulescu unde a avut loc, în fața tuturor autorităților și a unui public numeros, o frumoasă serbare școlară după un program bogat, constând din: două conferințe ocazionale, recitări patriotice din marii poeți naționali: Eminescu, Coșbuc, Goga, Alecsandri, etc. coruri, frumos executate pe două sau trei voci și dansuri naționale.”⁵

Școala funcționează în continuare cu două posturi. În anul 1934 D-I Cristea Sebastian obține gradul definitiv.

„Domnule ...

În urma examenului de definitivat ce ați depus în anul 1934, sesiunea Iunie, la

³ Arhiva școlii-Copie diploma de capacitate pentru învățător.

⁴ Arhiva școlii-Registrul ...

⁵ Ibidem.

școala normală de învățători din Ploiești și în conformitate cu dispozițiile art. 118 din legea învățământului primar, vă facem cunoscut că M.S. REGELE cu Decretul Regal Nr. 2377 vă acordă titlul de învățător definitiv, pe ziua de..... 193...

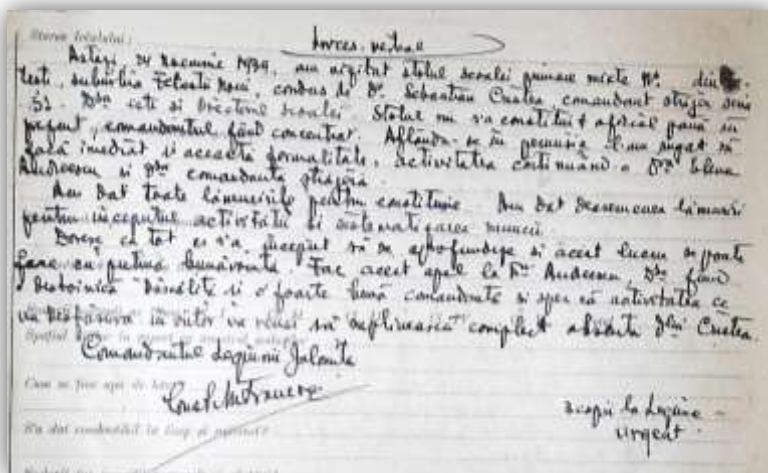
La examenul de definitivat ați obținut media 7,50.

Pe baza acestui titlu aveți dreptul să treceți în învățământul urban, cu respectarea dispozițiilor art. 125 din lege."

Datorită bunelor rezultate obținute cu elevii clasei, dar și experienței acumulate de învățătorii din școală, în data de 10 aprilie 1938, este planificată ședința Cercului Cultural Fetești, conform unui program stabilit. D-l Cristea Sebastian-conduce cls. a III-a cu 17/19 elevi, unită cu cls. a II-a cu 26/28 elevi. La această clasă a tratat „lecțiunea Broasca”; material intuitiv-broasca vie. Tot în cadrul acestei acțiuni D-na Victoria Ionescu a făcut recenzia lucrării „Conducerea de sine a clasei” de D-l profesor Radu Petre.

Activitățile desfășurate au fost apreciate de colegii învățători participanți la această acțiune.

Începând cu anul 1939 pâna în 1945, apar vremuri tulburi. D-l Cristea Sebastian

este concentrat foarte des, uneori școala având pentru patru rânduri de clase un singur învățător. Procesul verbal din 24 noiembrie 1939 este semnat de Comandantul Legiunii Ialomița. D-l învățător Cristea Sebastian, era

numit comandant straja seria 51, iar D-na învățător Elena Andreescu-„comandant strajă”.

După terminarea războiului, pe data de 22 octombrie 1945 D-lui Cristea Sebastian, i se efectuează o inspecție specială de avansare la gradul I. La această dată școala se numea: Școala primară mixtă Nr. 5 Feteștii Noi, nume pe care îl vom găsi până în anul 1950.

Pentru a fi înaintat la gradul I, în plus față de rezultatele foarte bune obținute în cadrul inspecțiilor efectuate, au mai fost consemnate: D-l învățător „este înaintat la gradul II la data de 1 septembrie 1940... Definitivatul l-a obținut la data de 1 septembrie 1934-Decret Regal No 2377. Nu are pedepse ... A condus corul școlii. A înființat și condus cantina școlii. A înființat și condus cooperativa școlii Feteștii-Noi. A însămânțat grădina școlii, producând verdețuri pentru cantină. A ținut în cadrul căminului cultural serbări școlare și șezători. A înființat biblioteca pentru școală. A fost președintele Comitetului bisericesc. Este iubit de săteni și ascultat. A fost rănit pe front și a stat în spital trei luni.

Se notează activitatea din școală și din afara școlii cu calificativul FOARTE BINE.

Lucrarea personală „Monografia comunei Fetești” este notată cu calificativul FOARTE BINE.”⁶

La data de 12 Decembrie 1946, D-l Cristea Sebastian, este inspectat în cadrul unei inspecții speciale în vederea acordării gradației de merit. În plus, față de activitățile susținute cu ocazia inspecției de acordare a gradului I, mai adaug: este absolvent al Școlii Normale Focșani, seria 1925; a înființat o farmacie școlară; a înființat un muzeu școlar; a primit mulțumiri de la Sfânta Episcopie Constanța, pentru participarea la construcția bisericii din sat, i-a transmis mulțumiri Prefectura Județului

⁶ Arhiva școlii-Registrul ...

Ialomița, pentru modul cum a întreținut școala și pentru realizările practice obținute cu elevii; este decorat în anul 1945 cu „Steaua României”.⁷

La data de 13 aprilie 1948 este consemnat faptul că școala funcționează cu patru cadre didactice.

Inspectoratul Școlar „a dat lămuriri privitor la problema separării școlii de biserică și a completării ornamentării sălilor de clasă”.

La 12 Februarie 1949, sunt „precizate”: au fost expuse panouri care reprezentau colțul Republicii Populare Române, colțul P.M.R., A.R.L.U.S., Gazeta festivă. Se recomanda ca ora de educație politică să se desfășoare în fiecare zi, între

Domnul director alături de colectivul clasei a III-a,
anul școlar 1963-1964.

orele 7⁰⁰-7⁵⁰, și să se țină evidența acestor ore.

La data de 13 februarie 1950 situația numerică a elevilor și încadrarea învățătorilor se prezenta astfel:

- cls. I 31/31 înv. Jinga Maria;
- cls. a II-a 28/27 înv. Drăgușin Ecaterina;
- cls. a III-a 28/27 înv. Stănescu Mariana;
- cls. a IV-a 27/27 înv. Cristea Sebastian-

directorul școlii.⁸

Școala a funcționat, în continuare cu o sală de clasă și două săli de clasă închiriate într-o locuință din cartier, până în anul 1959, când școala trece la învățământul elementar

de 7 ani, funcționând cu clasele I-V. La localul vechi se mai adaugă două săli de clasă. Școala trece la învățământul cu clasele I-VII din anul școlar 1961-1962, și se va numi Școala Nr. 4 Fetești.

D-l învățător Cristea Sebastian a fost directorul acestei școli până în anul 1965, când s-a pensionat. A mai funcționat o perioadă de timp pe ore suplinate de muzică, desen etc.

D-l Cristea Sebastian, fiu al acestui cartier al Municipiului Fetești, a fost piatra de temelie în evoluția acestei școli. În timp, a modelat noi pietre, ce au stat la baza acestei unități de învățământ, dar și a societății românești. În anul 1965 conducerea școlii este preluată de D-l Petre Vasile-profesor de fizică-chimie, elev al acestei școli, până în 1980 când conducerea școlii este preluată de D-l Iorga Mihai-profesor de istorie-geografie, elev al acestei școli, până în anul 2001.

Mulți dintre elevii școlii au devenit dascăli și, nu puțini s-au întors să practice această meserie la școala de unde au plecat: Cantaragiu Maria-profesor matematică; Călinescu Nela-învățătoare; Beznea Nicoleta-învățătoare; Ștefan Georgeta-educatoare; Ion Valentina-învățătoare; Uriașu Ica-educatoare; Tănase Ștefan-învățător; Chițu Maria-învățătoare ...

Școala alături de biserică a fost centrul comunității locale. Școala a format generații de oameni, care la rândul lor vor forma alte generații.

Prof. Corneliu Bulgaru ✍

Bibliografie

- ✓ Documentele din Arhiva Școlii.

⁷ Arhiva școlii-Registrul ...

⁸ Ibidem.

**CASA REGALĂ DIN ROMÂNIA
OGLINDITĂ ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL
IALOMIȚEAN DIN PRIMA JUMĂTATE
A SECOLULUI AL XX-LEA**

Cu peste 85 de ani în urmă, în lucrarea *Istoria învățământului românesc*, N. Iorga nota pe a treia pagină cuvintele lui Carol I-ii, „Școala este însuși viitorul țării.”⁹

De ce amintim una dintre lucrările marelui istoric român? Pentru că, oricând, gândindu-ne la N. Iorga, putem să evidențiem un moment important din istoria națională și cea a Ialomiței. De ce numele primului Rege al României? Pentru că informațiile sunt legate de Casa Regală din România? De ce aceste cuvinte ale Regelui? Pentru că o unitate de învățământ ialomițeană ne-a oferit prețioasele informații.

Pe baza studierii unor documente din arhiva Școlii Gimnaziale „Radu Vodă” din Fetești am putut constata cât de prezentă era imaginea Casei Regale din România în educația elevilor ialomițeni, și nu numai.

Condicile de prezentă în care consemnau cadrele didactice, în prima jumătate a secolului al XX-lea, redau informații deosebite despre disciplinele și temele studiate sau evenimentele importante din istoria națională, pe care profesorii și elevii din acele vremuri le sărbătoreau sau comemorau. Pe lângă toate acestea, reiese și atenția pe care disciplina istorie o acorda Familiei Regale. Sunt consemnate, de asemenea, și momentele semnificative legate de reprezentanții săi.

Până la preluarea puterii în România de către comuniști (un moment important l-a reprezentat și data de 6 martie 1945) și abdicarea forțată a Regelui Mihai I (30 decembrie 1947), cadrele didactice ale Școlii Gimnaziale „Radu Vodă” Fetești (denumirea contemporană) consemnează în fiecare an școlar, la disciplina istorie, dar și la alte discipline (compunere, lectură, datoriile omului) lecții care urmăreau să transmită

elevilor noțiuni despre reprezentanții Casei Regale din România sau diferite evenimente în care aceștia au fost implicați.

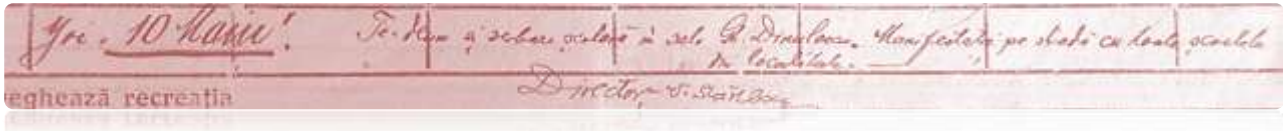
În cele ce urmează, vom enumera mai multe situații edificatoare în acest sens. Astfel, până-n anul 1946 putem menționa următoarele exemple: **în anul școlar 1920-1921**-pe 15 aprilie 1921, la clasa a IV-a, învățătorul C.G. Mateescu nota în condică, în intervalul orar 9-10, lecția „*Ferdinand I și Războiul pentru întregirea neamului*”. Săptămâna următoare, luni 18 aprilie, la clasa a III-a, între orele 9-10, învățătorul V. Stănescu scria în condică lecția „*Regele Carol*”. Continua lecția și pe 20 aprilie, iar în data de 9 mai nota „*Regele Carol-examinare*”. Același învățător predă elevilor pe 11 mai lecția „*Pacea de la București. Moartea Regelui Carol*”, iar mai târziu lecțiile „*Regele Ferdinand. Războiul pentru întregirea neamului*” și „*Regele. Miniștri*”; **în anul școlar 1921-1922**-printre lecțiile studiate la istorie și chiar la compunere regăsim: „*Dictare: Regele nostru*”, „*Regele Carol I*”, „*Regele Carol I (chestionare)*”, „*Regele Carol I (repet.)*”, „*Carol I Regele României*”, „*Războiul pentru unirea tuturor românilor. Pacea de la București și Versai. Izgonirea dușmanilor din țară-Lectură despre*

M.S. Regina”, „*Ultimii ani ai Regelui Carol I*” sau „*Starea actuală a Regatului Român față cu trecutul istoric*”; **în anii școlari 1922-1923 și 1923-1924** „*Ferdinand I-Regele României*”, „*Examinare Ferdinand I-Regele României*”, „*Regele Ferdinand I. Regele*

⁹ N. Iorga, *Istoria învățământului românesc*, Ed. Casei Școlalelor, București, 1928, p. 3.

Carol I și Războiul pentru Întregirea Neamului. (Examinare)”, „Carol I. Venirea în țară, primele fapte, proclamarea independenței și începutul războiului”, „Carol I. Războiul pentru independență. Proclamarea Regatului”, „Regele și Regina României”, „M.S. Regele și Regina României. (examinare)”, „Regele și Miniștri (lectură istorică)”, „Regele Ferdinand I. Familia Regală”, „Familia Regală” sau

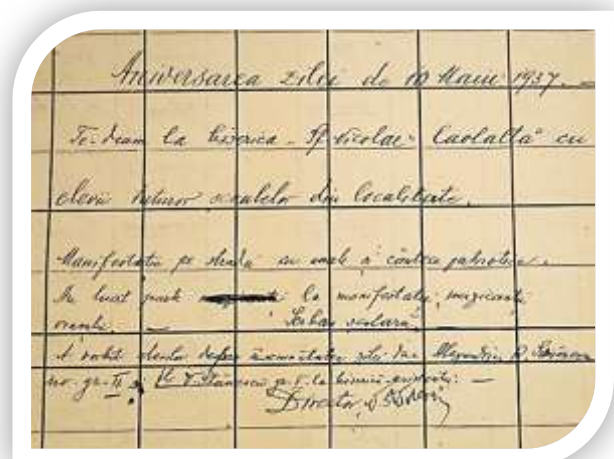
„Războiul Neamului Românesc”; **în anul școlar 1925-1926**-Lectură din „Istoria Războiului pentru înfăptuirea României Mari” de Chirițescu, despre „Răpirea Basarabiei și a Bucovinei și suferințele românilor sub străini-fără să-și piardă limba, portul, datinile și obiceiurile” (miercuri, 11 martie 1926), Lectură din „Țara mea” de Regina Maria (miercuri, 9 aprilie 1926), „Regalitatea” sau, la caligrafie, „Ferdinand I”; **în anul școlar 1930-1931**-, „Regele Țării noastre” și „Domnia Regelui Carol I”; **în anul școlar 1933-1934**-, „Ultimii ani de domnie ai Regelui Carol I”; **în anul școlar 1939-1940**-, „Carol II”; **în anul școlar 1942-1943**-, „Epoca Regalității”; **în anul școlar 1943-1944**-la Compunere, „M.S. Regele Mihai I dictare”, la Memorizarea, „Regele Mihai I”, la Istorie, „M.S. Regina Elena”, la Datoriile Omului, „Regele și conducătorul”; **în anul școlar 1944-1945**-la Lectură, „Domnia Regelui Ferdinand I. recitări, coruri”.¹⁰

Pe lângă toate aceste lecții, învățătorii școlii au notat în fiecare an ce anume s-a desfășurat pe 23 Maiu/10 Maiu-Sărbătoarea Națională în perioada Regalității. Informațiile găsite sunt concludente și de această dată. Pe data de „23 Maiu” 1921, luni, s-a desfășurat serbarea prilejuită de „Aniversarea proclamării Regatului și a României Mari.

Te-deum-manifestație”. Un an mai târziu, pe 23 Maiu, se desfășura serbarea școlară „Aniversarea zilei de 10 Maiu. Te-deum la biserică. Manifestație pe stradă cu copiii și autoritățile locale.”, iar în anul școlar 1922-1923 se nota „23 Maiu 1923-Aniversarea Zilei de 10 Maiu! Te-deum-manifestație-serbare școlară.”

Exemplele continuă și-n anii următori. Astfel, regăsim: **în anul școlar**

1927-1928-, „Joi, 10 Maiu. Te-deum și serbare școlară în sala Gh. Dinulescu. Manifestații pe stradă cu toate școlile din localitate.”; **în anul școlar 1930-1931**-, „Duminică, 10 Maiu 1931. Te-deum cu toate școlile din localitate și autoritățile comunei la biserica Dudești. Serbare școlară în sala Dinulescu imediat după te-deum.”; **în anul școlar 1931-1932**-, „Marți 10 Maiu 1932. Aniversarea Proclamării Regatului.”; **în anul școlar 1933-1934**-, „10 Maiu 1934. Joi-Aniversarea Proclamării Independenței, a Regatului și a Întregirii Neamului Nostru.”; **în anul școlar 1934-1935**-, „Vineri, 10 Maiu 1935. Aniversarea Independenței, a Regatului și Unirii Tuturor Românilor. Te-deum comun cu toate școlile din localitate, manifestație cu cântece patriotice și urale pe stradă, serbare la sala Gh. Dinulescu. Înainte de te-deum va vorbi la școală elevilor D-na Maria I. Jinga

¹⁰ Arhiva școlii. Condicile/Registrele de prezență 1921-1945.

înv. def. despre însemnătatea zilei.”; **în anul școlar 1936-1937-**, „Aniversarea zilei de 10 Maiu 1937. Te-deum la biserica Sf. Nicolae laolaltă cu elevii tuturor școalelor din localitate. Manifestație pe stradă cu urale și cântece patriotice. Au luat parte la manifestație muzicanții orașului. Serbare școlară. A vorbit elevilor despre însemnătatea zilei D^{na} Alexandrina R. Simionescu înv. gr. II și D^l Vasile Stănescu gr. I la biserică-asistenței.”; **în anul școlar 1939-1940-**, „Vineri, 10 Mai 1940. Aniversarea Zilei. Te-deum la biserica Adormirea Maicii Domnului Fetești. Vor lua parte la manifestație pe stradă, defilare școlară toți elevii și colegii.”¹¹

Interesante și, în același timp, foarte prețioase sunt alte informații pe care dascălii din acea perioadă le-au consemnat în condicile/registre de prezență. Sunt informații care vin să confirme aspecte cunoscute din istoria națională sau istoria Casei Regale.

Din condica de prezență, din anul școlar 1920-1921, în care au semnat învățătorii și directorul școlii (pe coperta condicii apare-Școala primară de băieți-tip urban Fetești), aflăm că de vineri, 25 februarie

Cu ord. N^o ... al Revizorului școlar urmat după al Ministrului Instr. Cursurile școlare sunt suspendate 3 zile: 15, 16 și 17 oct. a.c. - Încoronarea la Alba-Iulia și București a M.M.S.S. Regele și Regina. Te-deum la biserică și serbare școlară. Manifestație pe stradă cu copii și părinți. Diriginte, V. Stănescu

1921, timp de 4 zile, cursurile se vor suspenda cu ocazia căsătoriei A.S.R. Principesa Elisabeta (cel de-al doilea copil al cuplului regal-Regele Ferdinand I și Regina Maria-n.n.), viitoarea Regină a Greciei.¹²

Se cunoaște că fiul Regelui Ferdinand I, Carol al II-lea, după o primă căsătorie anulată, pe 10 martie 1921, se căsătorește la Atena cu prințesa Elena a Greciei și

În după-amiaza acestei zile elevii școlii cu învățătorii și autoritatea locală și populația - au făcut manifestație de primire a Familiei Regale în vederea căsătoriei A.S.R. Principele Carol. Diriginte, V. Stănescu

Danemarcei. În cadrul acestei căsătorii avea să se nască actualul Rege al României, Mihai I. Dacă aceste aspecte sunt cunoscute, notițele din condica de prezență a anului școlar 1920-1921 vin să confirme odată în plus. Luni, 7 martie 1921, dirigintele V. Stănescu nota „În orele după amiază cu toți elevii școlii s-a făcut o manifestație cu ocazia trecerii Familiei Regale în vederea căsătoriei A.S.R. Principele Carol” (este vorba despre Carol al II-lea-n.n.). Peste 19 zile, pe 26 martie se consemna în condică: „În după-amiaza acestei zile, elevii școlii cu învățătorii, autoritatea locală și populația-au făcut manifestație de primire a Familiei Regale în drum spre București de la Atena.”¹³ Se remarcă cum locuitorii Feteștiului au fost martori activi pe drumul pe care Principele Carol al II-lea l-a parcurs spre Atena și apoi, la întoarcere, spre București.

Un alt eveniment major din istoria românilor este consemnat și-n cadrul școlii de la marginea de Bărăgan, deși el se realiza foarte departe de aceste ținuturi. Odată cu recunoașterea Marii Uniri, pe 15 octombrie 1922, Regele Ferdinand I și Regina Maria erau încoronați regi la Alba-Iulia. Dacă mai era nevoie de o dovadă în plus, domnul învățător (și director al școlii) V. Stănescu, sâmbătă, 14 octombrie, nota: „Cu ord. N^o ... al Revizorului școlar urmat după al Ministrului Instr. Cursurile școlare sunt suspendate 3 zile: 15, 16 și 17 oct. a.c.-Încoronarea la Alba-Iulia și București a M.M.S.S. Regele și Regina. Te-deum la biserică și serbare școlară.

¹¹ Arhiva școlii. Condicile/Registrele de prezență 1921-1940.

¹² Arhiva școlii. Condica de prezență 1921-1922.

¹³ Ibidem.

Manifestațiuni pe stradă cu copiii și sătenii.’¹⁴

Datorită „crizei dinastice”, între 20 iulie 1927 și 8 iunie 1930, Mihai I devenea pentru prima dată Regele României. Din această perioadă, pe data de 8 noiembrie, a fiecărui an, se aniversa ziua onomastică a Regelui. Însemnările următoare dovedesc acest lucru: „Marți, 8 noiembrie 1927 „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril”. Aniversarea onomastică a M.S. Regelui Mihaiu și a memoriei Marelui Nostru Voevod Mihai Viteazul. Te-deum la biserică și serbare școlară cu toate școalele din localitate în sala Gh. Dinulescu.” și „8 Noiembrie 1928-Sf. Arhangheli Mihail și Gavril. Aniversarea onomastice M.S. Regelui Mihaiu I^{iu}.’¹⁵

Din 8 iunie 1930, urca pe tronul României tatăl lui Mihai I, Carol al II-lea, care devenea noul Rege. Până-n septembrie 1940 mai multe consemnări din condicile de prezență vin să confirme aspecte legate de noul Rege al României sau informații referitoare la politica pe care acesta a dus-o în

cei 10 ani de conducere. În această perioadă datele de 16 octombrie și 8 iunie devin foarte importante. Și-n acest caz cele notate de directorul școlii o dovedesc: „Joi, 16 octombrie 1930 Aniversarea nașterii M.S. Regelui Carol al II^{lea}.”; „16 octombrie 1931, Vineri. Aniversarea nașterii M.S. Regelui Carol al II^{lea}.”; „16 octombrie 1931, Vineri. Aniversarea nașterii M.S. Regelui Carol al II^{lea}.”; „16 octombrie 1933 Luni. Aniversarea nașterii M.S. Regelui Carol al II^{lea}.”; „16 Oct. 1936-Vineri. Aniversarea nașterii M.S. Regelui Carol al II-lea. Te-deum la biserică, manifestație patriotică pe stradă, prelecțiuni la biserică.” Director V. Stănescu; sau „8 Iunie 1931, Luni. Aniversarea urcării pe tron a M.S. Regelui Carol al II-lea.”; „Vineri, 8 Iunie 1934-Sărbătoare Națională. Aniversarea A.S. Regale Principele Carol ca Rege al României (1930)’; „Sâmbătă, 8 Iunie 1935. Întronarea M.S. Regelui Carol al II-lea.”; „8 Iunie 1937-Marți. Proclamarea A.S.R. Principele Carol ca Rege al României Mari. Te-deum la biserică, cuvântări, manifestație școlară.’¹⁶

Ulterior, Carol al II-lea, între anii 1934-1938, s-a pregătit pentru instaurarea unui regim personal, în care puterea avea să-i fie sporită. Lucrul acesta este confirmat și de condicile de prezență ale Școlii primare mixte Nr. 1 Fetești.

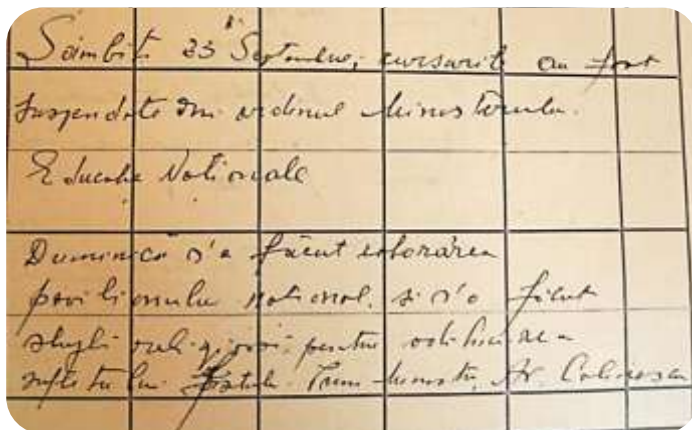
Iată, ce am găsit în însemnările învățătorilor din anul școlar 1936-1937: „16. X. 1936. Aniversarea nașterii M.S. Regelui Carol al II-lea. S-au cântat imnuri patriotice, s-au recitat poezii ocazionale, s-a manifestat pe stradă cu elevii, cetățenii și muzicanții satului și au vorbit asistenței la biserică și elevilor la școală: D^{na} Al. Simionescu înv. gr. II și D^l Vasile Stănescu înv. gr. I.”; semna Director V. Stănescu; „23 Maiu 1937-Duminică. Ședința cercului cultural Fetești, la școala primară C.F.R. Fetești-gară. Ridicarea și sfințirea pavilionului străjeresc la stalul de străjeri Fetești-gară. Potrivit invitației

44.5	Adunarea		
10'	Execuția de simfonie		
5'	Execuția simfoniei de recepție din anul		
45'	Discuția literară a a simfoniei		
50'	Discuția manifestării:		
	- Este să fie o manifestare de simfonie reprezentată ca un proiect		
	care să poartă în ea un fel de simfonie, o manifestare		
	folosind în stil să se simțăm, să simțăm și să se simțăm.		
70'	Activitate sportivă zile:		
	serbare a regimului de circulație pentru toate		
	discușionează		
80'	Reparație gustarea		
5'	Adunarea pe lângă casă		
45'	Activitate sportivă zile:		
	Execuția în mod practic a celor învățate anul școl.		
15'	Dezbatere: Discușionează, în mod practic activităților		
5'	Reparație		
30'	Muzică: Răspundem la Te. Stănescu		
10'	Discuție cu părinți și elevi		
30'	Coloana Par'ombului Național		
20'	Activitate corporală		

¹⁴ Arhiva școlii. Condica de prezență 1922-1923.

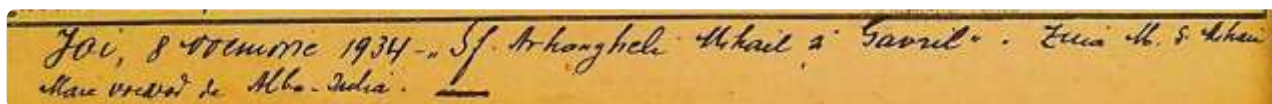
¹⁵ Arhiva școlii. Condicile de prezență 1927-1928 și 1928-1929.

¹⁶ Arhiva școlii. Condicile de prezență 1930-1937.

vom lua parte și cu elevii claselor: III, IV, V, VI.”; „Marți, 8 Iunie 1937. Ziua Restaurației.”.

Straja Țării constituită de rege în anul 1935 ca o organizație paramilitară a tineretului apare menționată și-n condicile de prezență ale școlii. În anul școlar 1939-1940 întâlnim program străjeresc în fiecare sâmbătă. Programul începea la ora 8 și ținea mai multe ore. Fiecare moment al programului era minuțios realizat și se nota timpul aferent. Pe 7 octombrie 1939 apare menționat în condică: „Programul străjeresc după programul trimis de Straja Țării.”, pe

„16 Octombrie 1939-Luni. Aniversarea nașterii M.S. Regelui Carol II. Solemnitatea ridicării Pavilionului Național. Cuvânt despre importanța zilei. Te-deum la biserică. Manifestație cu caracter străjeresc.”, iar pe „12 Mai 1940-Duminică. Investirea străjerilor-depunerea fâgăduinței și legământului. Se vor citi alocuțiunile și toți colegii de comun acord vor face pregătirile necesare și se va executa programul stabilit.”¹⁷

¹⁷ Arhiva școlii. Condica de prezență 1939-1940.

Politica dusă de Regele Carol al II-lea față de legionari a făcut ca-n anul 1939, prim-ministrul statului român să fie asasinat. Acest tragic eveniment este consemnat și la școala din Fetești: „Sâmbătă 23 septembrie 1939, cursurile au fost suspendate din ordinul Ministerului Educației Naționale. Duminică s-a făcut coborârea pavilionului național și s-a făcut slujbă religioasă pentru odihnirea sufletului fostului Prim Ministru, Ar. Călinescu.”¹⁸

Mai putem menționa că-n perioada domniei lui Carol al II-lea se mai sărbătorea pe 8 noiembrie ziua onomastică a fiului său. În anul școlar 1934-1935 găsim notat: „Joi, 8 Noiembrie 1934- Sf. Arhangheli Mihail și Gavril. Ziua M.S. Mihailu Mare Voevod de Alba-Iulia.”¹⁹ Se cunoaște că acest titlu a fost purtat de Regele Mihai I al României. Aniversarea o regăsim și-n anii ulteriori domniei tatălui său.

În timpul aceleiași domnii regăsim și însemnările: 29 Octombrie, Joi 1936. „Aniversarea nașterii M.S. Regina Maria. Te-deum la biserică și s-a vorbit elevilor despre însemnătatea zilei la școală. De asemenea s-a vorbit și la biserică părinților și asistenței care a luat parte.”, semna Director V. Stănescu; „A vorbit asistenței la biserică și

elevilor la școală cu însuflețire D^{na} Al. Simionescu înv. gr. II și D^l Vasile Stănescu înv. gr. I.”, semna același Director V. Stănescu, și „Marți, 1 Decembrie 1936. Aniversarea a 18^a a Unirii Ardealului cu Patria Mamă și a intrării triumfale în București a armatelor aliate sub conducerea Regelui Ferdinand I și a generalului Berthelot (1918). Te-deum la biserică, manifestație patriotică pe stradă cu toți muzicanții satului, serbare școlară la sala

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Arhiva școlii. Condica de prezență 1934-1935.

Gh. Dinulescu cu toate școalele din localitate.’²⁰

După revenirea pe tron a lui Mihai I, aniversările continuă în cadrul școlii. Între 1943-1946 s-au păstrat consemnate următoarele: „Luni 8 Noiembrie 1943. Aniversarea onomasticeii M.S. Regelui Mihai I. Sărbătoarea Neamului Românesc. Elevii școlii noastre și corpul didactic iau parte la Te-deum și sărbătoare. Pe clase oră de șezătoare în cadrul sărbătorii.”, „8 Noiembrie 1944, Miercuri. Aniversarea onomasticeii M.S. Regelui Mihai I. Participarea elevilor școlii și a corpului didactic la Te-deum ce se va anunța.” sau „Joi, 8 Noiembrie 1945. Aniversarea Zilei nașterii și a numelui M.S. Regelui Mihai I. Cuvântul elevilor despre însemnătatea zilei și participarea la Te-deumul oficiat în prezența autorităților comunale, d-lor ofițeri ai garnizoanei Fetești-Reg. 34 Infanterie, populației și elevii tuturor școalelor.”²¹

Fără a mai insista și asupra altor date, ne exprimăm dorința ca aceste informații pe care le-am găsit în documentele de arhivă, pe lângă care mulți dintre noi trecem în fiecare zi, în școlile noastre, să îmbogățească și mai mult imaginea Casei Regale din România din perioada interbelică și perioada de până la instaurarea regimului comunist în spațiul carpato-dunăreano-pontic, dar și imaginea uitată a învățământului ialomițean și a istoriei ialomițene, „o istorie care ascunde pentru moment multe adevăruri, trăiri, sentimente, acțiuni și implicări în marile evenimente din istoria națională, care fără istoria Ialomiței, cu siguranță, ar fi mai greu de înțeles și explicat.”

Prof. Viorel Dobrescu ✍

²⁰ Arhiva școlii. Condica de prezență 1936-1937.

²¹ Arhiva școlii. Condicile de prezență 1943-1946.

Bibliografie

✓ Arhiva Școlii Gimnaziale „Radu Vodă” Fetești, Condicile/Registrele de prezență 1921-1945.

✓ Iorga, N., Istoria învățământului românesc, Ed. Casei Școalelor, București, 1928.

„Școala este însuși viitorul țării.”
(Carol I-ii.)

„Școala este însuși viitorul țării.”
(Carol I-ii.)

**AMINTIRI DUREROASE.
PARASCHIVA ALEXE**

Răpită în 1812 de Imperiul Țarist, Basarabia este supusă până în 1917 unei politici dure de dezrădăcinare. Limba rusă devine limba oficială în administrație, școli iar în biserici, slujba se oficia în limba slavonă. Pe fondul destrămării Imperiului Țarist, ca urmare a revoluției bolșevice, Basarabia se unește în 1918 cu România. Urmează o perioadă mai liniștită, până în 1940, când Uniunea Sovietică ocupă din nou Basarabia.

Acest an, considerat unul tragic pentru România, a fost marcat de pierderi teritoriale. Alături de Basarabia, au mai fost pierdute: N-V Transilvaniei, Bucovina de Nord, Ținutul Herței, Cadrilaterul.

Armatele române, intră în război de partea Germaniei, eliberează Basarabia, dar

nu pentru o perioadă lungă, pentru că în 1944, va fi din nou ocupată de sovietici.

Grigore Vieru, spunea într-un interviu: „Am văzut un film documentar despre un copil care s-a născut cu inima în afară iar niște mâini de aur ale unor chirurghi au reușit să pună inima la locul ei. Așa este și Basarabia, un copil cu inima în afara pieptului. Inima Basarabiei trebuie pusă la locul ei. Locul ei este limba română, este istoria română, credința strămoșească. Și lucrul acesta îl putem face numai împreună, în primul rând românii din țară și apoi românii de aici.”²²

Amintiri dureroase, Paraschiva Alexe

Mă numesc Paraschiva Buga, căsătorită Alexe. Sunt din satul Lipnic, raionul U.R.S.S. M-am născut în anul 1935, luna ianuarie, ziua 25.²³ Acum locuiesc în orașul Țândărei, județul Ialomița. Provin dintr-o familie de șase copii. Eram trei fete și trei băieți. Părinții mei, au fost născuți în Basarabia: Buga Teodor, născut în 1905,²⁴ lucra la C.F.R. și mama, Buga Elena, născută în 1902,²⁵ era casnică.

Am locuit în Basarabia, până la vârsta de aproximativ 4 ani, când alături de familia mea a trebuit să părăsim acest teritoriu. Motivul pentru care am părăsit Basarabia a fost lipsa pământului. Părinții mei proveneau dintr-o familie numeroasă de nouă copii și nu aveau pământ. Cea mai mare bogăție era pământul, nu banii, nu aurul, ci

²² Poezia mea vine din marea singurătate și greaua suferință-interviu luat lui Grigore Vieru de Stelian Gomboș, la Chișinău, în 2002.

²³ Certificatul de naștere, Nr. 010926-act reconstituit.

²⁴ Certificatul de naștere, Nr. 290215-act reconstituit.

²⁵ Certificatul de naștere, Nr. 290214-act reconstituit.

pământul. Dacă omul avea pământ nu murea de foame și după cum muncea așa trăia.

Copilăria și cea mai mare parte a adolescenței mi-am petrecut-o pe drumuri, alături de familia mea, fiind prigonii dintr-o parte în alta. Aceste lucruri sunt încă vii în sufletul meu marcându-mi viața.

În anul 1938, părinții au luat decizia de a pleca în Cadrilater, mai precis în Durostor. Reintrând în posesia României, atât în Durostor, cât și în Caliacra exista pământ mult ce putea fi lucrat și islazuri, asigurându-ne traiul de pe o zi pe alta. Ajunși aici, am primit 10 ha. de pământ și o casă ce fusese a bulgarilor. După o perioadă de 5 ani și 4 luni, au venit bulgarii, i-au omorât pe grănicerii de la pichete, au luat animalele, iar pe locuitori i-au gonit. Toate acestea se întâmplau datorită evenimentelor politice. Începuse deja războiul, avuseseră loc cedările teritoriale. Aceste evenimente ne-au făcut și pe noi, să plecăm din nou.

Am lăsat grâul cosit, am legat animalele de căruță și am trecut Silistra, Dunărea pe la Călărași și am rămas într-un sat numit Borănești. Aici am stat aproximativ un an. Mama și frații mai mari lucrau la boieri, de unde primeau câte un sac de făină și unul de mălai de fiecare. Cei mici munceam la adunat de struguri. De frica de a nu mânca boabe de struguri, boierii ne legau la gură botnițe. Acestea erau la distanță de gură pentru a nu putea nici măcar să stoarcem boabele. Masa de prânz o serveam în soare, așezați pe rogojini, cu ceea ce lua mama la ea de-ale gurii.

În toată această perioadă, tata fusese pe front. S-a întors acasă în 1940, rănit la piciorul stâng, care i-a fost și tăiat după o perioadă. Timp de șase luni nu am știut nimic de el, pentru că nu exista curier.

În 1941, ne-am mutat în județul Constanța, satul Almălău. Aici am primit pământ și casă. Părinții munceau cu ziua. Chiar dacă am stat puțin aici, am fost trecuți în evidența populației, fiind recenzați.²⁶

În 24 noiembrie 1941, am primit un Certificat: „Noi, Primarul Comunei Almălău din plasa Ostrov, județul Constanța, certificăm că, colonistul Teodor Buga din această comună, refugiat din comuna Uzulchioi, județul Durostor din august 1940, în tot timpul cât a stat în această comună

până în prezent a avut purtări bune, nelăsând nimic de dorit.”²⁷

Acestea arată că oriunde ne-am fi dus se știa clar de situația noastră. O altă dovadă este, adresa primită de la Serviciul Comercial al Colonizării, emisă în decembrie 1941, care preciza următoarele: „Avem onoarea de a vă

²⁶ Adeverință emisă la 15.04.1941/nr. 208.

²⁷ Certificat emis de Primăria Comunei Almălău, jud. Constanța din 27.11.1941.

face cunoscut că cererea prin care solicitați a fi colonizat în Basarabia este ținută în evidență și va fi avută în vedere atunci când se va începe opera de colonizare în această parte a țării.²⁸

În primăvara anului 1942, am plecat în Basarabia, mai precis în Cetatea Albă pentru că războiul ajunsese la Odessa. Aici am locuit în case nemțești. După plecarea nemților de aici, aceștia au lăsat case mobilate, hambare pline. Țin minte că, într-o zi, am fost scoși din școală, pentru a participa alături de alții la scoaterea morșilor dintr-o vale, pentru identificarea lor.

În 1944, am plecat de acolo pentru că venea războiul. Am trecut podul pe la Galați, ajungând la București cu trenul. Acesta era plin cu femei ce aveau soții pe front. Alături de acestea se aflau copii și bătrâni. Acest tren trebuia să ajungă la Craiova, dar de fapt a ajuns într-o zonă de pădure. Dintr-o dată, deasupra trenului au început să vuiască avioanele nemțești. Trenul s-a oprit și toți au început să fugă cât îi țineau picioarele prin

lanurile de grâu. Aveam atunci șapte ani. Toți eram flămânzi. Trenul a fost bombardat și toate animalele din el au ars de vii. Doar câțiva mai curajoși mai ridicau capul să vadă ce se întâmplă. După un timp a venit un avion. Era regina Maria. Am primit bilete de tren, fiecare unde dorea să ajungă. Ne-au urcat în mașini de război, ne-au dus la București și de acolo fiecare s-a urcat în trenul care îi ducea la destinația dorită.

Am luat un tren de marfă, până în Constanța, apoi până în Tulcea. Aici am stat în comuna Mihail Kogălniceanu, satul Congaz, un sat de macedoneni. Am locuit într-o casă a unor bătrâni decedați, am primit 2 ha de pământ. Lucram

Fotografie din timpul deportării.

cu toții la o carieră de piatră. Cea mai mare perioadă am petrecut-o în barăcile de la această carieră.

Când ne întâlneam cu celelalte familii de deportați, țin minte că recitam o poezie scrisă de George Coșbuc, „Rugămintea din urmă” și toți începeau să plângă de dorul de casă:

„Ești schilav tot! Un cerșetor
Te-ntorci acum acasă,
Și ce fecior frumos erai!
Dar oricum ești, ce-ți pasă!
Tu vei vedea iar satul tău
Și casa voastră-n vale,
Și biata mama-ți va ieși
Plângând în cale.

²⁸ Serviciul Comercial al Colonizării. Adresa nr. 5761/decembrie 1941.

*N-o mângâia! E de prisos,
Te rog s-o lași în pace.
O frunză veștedă nu-ți dă
Cuvânt să zici că-i toamnă
Și-o lacrimă în ochii ei
Nimic nu-nseamnă!
Și-acum dă-mi mâna! A sunat
Cornistul de plecare,
Du Oltului din partea mea
O caldă salutare,
Și-ajuns în țară, eu te rog,
Fă-mi cel din urmă bine:
Pământul țării să-l săruți
Și pentru mine!’’*

Casă-Răchitoasa

După instaurarea regimului comunist, am fost deportați în Banat, comuna Ionel/Iohanisfeld, plasa Giulvăz, județul Timiș-Torontal, unde am stat din 1944 până în 1951, în case locuite de nemți. Erau case mari de șapte camere. Am fost împroprietăriți cu 5 ha de pământ, potrivit titlului de proprietate primit.²⁹ De pe aceste hectare, părinții trebuiau să predea din recoltă o anumită cantitate de cereale.³⁰

Din 1951, am fost deportați în Bărăgan, comuna Giurgeni, sat Răchitoasa.³¹ Mulți dintre deportați nici nu mai vroiau să-și construiască case, pentru că nu știau cât timp

vor petrece aici, locuind în continuare în bordeie. Au venit în comună, Gheorghiu Dej și Ana Pauker și au cerut să fie dărâmate toate bordeiele iar oamenii să-și construiască case noi. Am muncit la I.A.S Giurgeni, devenind membru cooperativ,³² am fost bucătăreasă la grădinița din comună. În 1957 am fost eliberați, părinții plecând într-un sat numit Drajna, unde locuiau numai deportați. Odată cu acest an s-a încheiat prigoana la care am fost supuși atâția ani, ce a lăsat în inimile noastre, răni de nevindecat.

Prof. Cătălina Vasile ✍

Bibliografie

✓ Arhiva personală a doamnei Paraschiva Alexe.

*Poză de familie-
Buga Teodor și Buga Elena.*

²⁹ Titlul de proprietate nr. 357775.

³⁰ Proces verbal nr. 11/7.02.1949.

³¹ Fotografie din arhiva personală.

³² Carnet de membru cooperativ.

PENITENCIARUL VLĂDENI**„Formația 888-****Coloana de muncă a M.I.”**

Memoria comunităților umane păstrează elemente, fapte, oameni, întâmplări semnificative, care au lăsat o urmă în timp, care au influențat într-un fel sau altul dezvoltarea ulterioară a localității. Despre Penitenciarul de la Vlădeni, oamenii își amintesc cu frică, unii dintre ei foști angajați civili sau ai Ministerului de Interne, care se tem încă să spună prea multe, încă marcați de acele vremuri, încă aflați sub imperiul terorii și al interdicției de a vorbi. Pentru unii dintre aceștia însă, înființarea penitenciarului a fost șansa unui loc de muncă bine plătit, posibilitatea de a accede pe scara socială, de a fi „cineva”, chiar dacă într-o societate strâmbă, în care valorile erau altele decât ar fi fost normal să fie.

Penitenciarul Vlădeni, numit „Formația 888-Coloana de muncă a M.I.”, a fost înființat în 1958, ca parte a „salbei” lagărelor de muncă comuniste care mărgineau Lunca Dunării, de la Călărași la Brăila și până în Deltă.³³ Acest penitenciar a funcționat până în august 1977, având regim de penitenciar de drept comun. Cei care au lucrat aici își amintesc de primul comandant, maiorul Rădoi, de al doilea, Predescu V., dar și de căpitanul Lungu, despre duritatea de care

dădeau dovadă față de deținuți.

După mărturiile personalului angajat, aici s-ar fi aflat totuși și deținuți politici, închiși sub diverse prețente, cum ar fi portul ilegal de armă (după război existau multe arme neînregistrate, aflate în posesia populației civile) sau diverse delictе de drept comun. Toate aceste acuzații erau menite să ascundă adevărata vină, aceea de a nu simpatiza cu noul regim politic și de a încerca să se opună colectivizării și naționalizării forțate. Ei erau considerați un pericol prin opiniile lor politice pe care nu ezitau să și le exprime. Așa s-a ajuns ca zeci de mii de persoane să fie încarcerate în Penitenciarul Vlădeni, au fost închiși până la 16000 de deținuți, în 1960 fiind 6000 și 1000 de gardieni-folosiți la munci grele, epuizante, care au provocat moartea multora dintre ei. Astfel, s-au construit diguri, s-au asanat terenurile inundabile, s-au construit sistemele de irigații-la Vlădeni, pe o suprafață de 4000 ha, și s-au înființat multe dintre I.A.S.-urile (foste G.A.S.-uri) din această zonă.

La început, în 1958, au fost aduși 3500 de deținuți în Penitenciarul Vlădeni, care au fost duși în Balta Borcei, unde au fost obligați să-și ridice barăci de stuf și erau folosiți la desecarea zonei pentru a fi transformată în teren arabil și la construirea digurilor care limitează Brațul Borcea și Râul Ialomița. În aceeași perioadă s-au înființat și alte secții ale acestui

**Cadre M.I.-
Penitenciarul Vlădeni**

³³ Constantin Troncotă, *Colonia de muncă*, în *Arhivele totalitarismului*, an I, nr.1/1993.

penitenciar la Giurgeni, Chioara, Făcăeni, dar și un penitenciar pentru deținuții politici de la Lătești, singurul de acest fel din zonă.

Tot deținuții au lucrat la construirea noii locații a Penitenciarului Vlădeni, amplasat în marginea de Nord-Est a comunei, pe un teren aflat ca și comuna, la aproximativ 20 de metri înălțime față de Terasa Borcei. Aici, ei au construit barăci de cărămidă împrejmuite cu garduri de sârmă ghimpată, străjuite de turnuri de pază, locuințe pentru personalul de pază și conducere, birouri, cantină. Au ridicat și blocurile de locuințe și grupurile de case destinate cadrelor M.I., care au intrat mai apoi în posesia I.A.S.-ului Vlădeni.³⁴

În incinta Penitenciarului se afla un dispensar uman la care lucrau un medic și o asistentă (Gina Rădulescu) civili, dar și un medic și un asistent condamnați. Penitenciarul avea cantină proprie, gospodărie anexă și grădină de legume, pe care le îngrijeau și care le asigura hrana zilnică. Regimul alimentar era destul de dur la început, în amintirea celor care au lucrat acolo rămânând turtoiul din ovăz, negru, amar și mămăliga la tavă, aproape nefiartă. După înființarea gospodăriei proprii, rațiile alimentare au devenit suportabile și erau de două categorii: rații de muncă grea și rații de muncă ușoară (în funcție de fiecare deținut și de activitățile prestate).

Personalul angajat la penitenciar, indiferent că era civil sau militar, era instruit periodic și purta armă permanent. Printre angajații Penitenciarului Vlădeni s-au numărat și subofițerii: Domnu Gheorghe (șef de cadre), Eftimie Mihai (șef la aprovizionare), Catrina Nina (contabil), dar și cei însărcinați cu paza deținuților, cum au fost Tomescu Ion, Cantemir Dumitru, Antemir Ovidiu, Stroe Gheorghe, Eremia Dumitru,

Croitoru Ion, Căldărău Ștefan, Munteanu Petre, Neacșu Tudor, Petrache Ion.³⁵

Ei își amintesc de numeroasele încercări de evadare ale deținuților, toate

soldate cu prinderea și reîncarcerarea lor, aspirarea condițiilor de detenție (izolare, interzicerea dreptului de a mai primi pachete sau vizite) și mărirea pedepsei (adăugarea unui număr de ani la condamnare). Cu toate aceste măsuri represive, deținuții încercau permanent să evadeze, în special din zona de muncă de unde erau zilnic duși și unde paza era mai slabă ca în penitenciar. De altfel, pe perioada detenției, erau împărțiți în două categorii: deținuții periculoși (erau ținuți la munci în interiorul penitenciarului) și ceilalți, care nu reprezentau un pericol prea mare și care erau scoși la munci în afara penitenciarului.

Foștii angajați își amintesc de un caz în care un evadat a stat ascuns în hornul sobei la Petrea Niculaie șapte zile, fără ca acesta sau familia lui să știe ceva, fiind în cele din urmă depistat cu ajutorul câinilor, sau de alți șapte deținuți care au evadat în grup tot de la zona de muncă. Dar nimeni nu-și amintește să fi reușit vreunul să scape nepris.

³⁴ A.N.I., fond Prefectura județului Ialomița, Dosar nr. 145/1962, f. 15.

³⁵ Catrina Cristina Nica, *Lucrare de Licență-Structuri rurale în Sud-Estul Câmpiei Române*, Constanța, 2005.

Localnicii își amintesc și că mulți dintre cei închiși aici au murit de boală sau de epuizare fizică, unii fiind îngropați în cimitirul comunei, undeva în spate, având la cap o cruce mică de lemn pe care nu scria nici un nume, ci doar un număr și inscripția „DC”. Dar oamenii mai vorbesc și despre cei care au murit la construirea digurilor și care erau îngropați acolo, în dig, pe loc, fără niciun însemn, despre aceasta stând mărturie-spun ei-momentele când s-a rupt digul, de-a lungul timpului, scoțând la iveală osemintele lor.

Între 1970 și 1972, după apariția Legii 23/1969, deținuții de la Vlădeni au fost folosiți la construirea Penitenciarului

Imagine contemporană cu locul unde, în trecut, se afla Penitenciarul Vlădeni.

Slobozia, iar după această dată numărul deținuților de la Penitenciarul Vlădeni a început să scadă constant ajungând până la 500, o parte din ei fiind transferați la Slobozia.

În 1977, Penitenciarul Vlădeni a fost desființat și toate bunurile care îi aparținuseră au fost transferate I.A.S.-ului din localitate, care a fost condus la început de maiorul Paraschiv.³⁶

Despre existența și importanța Penitenciarului de la Vlădeni stau mărturie Arhivele Direcției Generale a Penitenciarelor, dar și locuitorii comunei Vlădeni și lucrările de amenajare a cursului Dunării, sistemele de

irigații care brăzdau fața Câmpiei Bărăganului.

Astăzi, doar ruinele fostelor construcții ale Penitenciarului Vlădeni și ale I.A.S.-ului mai amintesc tinerei generații de spectrul regimului comunist. Ele și mărturiile celor care au trăit acele vremuri și care ne împărtășesc experiența și amintirile lor.

Prof. Cristina Catrina

Bibliografie

- ✓ Arhivele Naționale Ialomița. Fonduri documentare.
- ✓ Fond Primăria comunei Vlădeni.
- ✓ **Gogotă, C., Preda, Ghe.,** *Monografia comunei Vlădeni*, Editura Star Tipp, Slobozia, 2004.
- ✓ **Nica, Catrina, C.,** *Lucrare de licență-Structuri rurale în Sud-Estul Câmpiei Române*, Constanța, 2005.
- ✓ **Troncotă, C-tin.,** *Colonia de muncă*, în *Arhivele totalitarismului*, an I, nr.1/1993.

Imagine contemporană cu locul unde, în trecut, se afla Penitenciarul Vlădeni.

³⁶ A.N.I., fond Primăria comunei Vlădeni, Dosar nr. 96/1952, f. 30.

ASPECTE ALE DEPORTĂRILOR COMUNISTE DIN LOCALITATEA RĂCHITOASA, JUDEȚUL IALOMIȚA

„când înflorește cătina și izma
broaștei, simt miros de 51.”

Instaurarea regimului comunist în România după cel de-al Doilea Război Mondial, a adus efecte negative asupra societății românești. Regimul comunist s-a impus în România prin metode abuzive și inumane, încălcând grav drepturile și libertățile românilor. O metodă eficientă a fost metoda deportărilor în masă. Deportările au constituit modalitatea prin care regimul comunist a dorit să pedepsească anumite categorii sociale. Deportarea a fost aplicată oamenilor considerați periculoși de regimul comunist sau reacționari, partizani ori chiar dușmani ai țării. Printre acești oameni se numără intelectuali, oameni politici, preoți ori oameni din diferite clase sociale (burgezi și moșieri). Aceștia au fost dislocați din teritoriile originare, deportari cu domiciliu obligatoriu în alte regiuni, forțați să muncească în mine ori la Canalul Dunăre-Marea Neagră. Deportările au fost aprobate prin Decrete, aplicate din anul 1949 și până în 1952.³⁷

Regiunea istorică cea mai afectată de fenomenul deportărilor a fost Banatul. În cursul anului 1951, au fost strămutați peste 40000 de bănățeni, între care se numără români, sârbi, germani, unguri, bulgari, macedoneni (aromâni), în zona Bărăganului. Între aceștia au existat și români din Basarabia împroprietăriți cu pământ în Banat.

Pedepsirea populației prin deportare s-a realizat prin ordinul direct venit de la

Stalin și aplicat întocmai de autoritățile române comuniste de la acea vreme, anume Gh. Gheorghiu Dej, Petru Groza, Ana Pauker, Teohari Georgescu, Alexandru Drăghici și întreg aparatul politic.

Cauzele deportărilor

Cauzele deportărilor au fost de natură politică, iar într-o mai mică măsură de natură socială și economică. Metoda deportărilor era destinată împotriva simpatizanților regimului comunist din Iugoslavia, condus de I. B. Tito. Ca urmare a criticilor aduse de Tito împotriva U.R.S.S.-ului, Iugoslavia a fost exclusă din categoria țărilor socialiste, iar susținătorii lui Tito pedepsiți.

Acest motiv a constituit cauza pentru care sârbii au fost deportați în Bărăgan, deși unii sârbi nu aveau nicio convingere politică. Germanii din

Banat au reprezentat o altă populație pedepsită. Vina germanilor era afilierea acestora la politica nazistă în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, colaborarea cu trupele germane și împotrivirea față de regimul comunist sovietic.

Românii basarabeni și bucovineni trebuiau pedepsiți deoarece erau considerați fugari din teritoriile pierdute de România în 1940 și în care regimul sovietic s-a impus.

Românii macedoneni au fost pedepsiți deoarece fiind stabiliți inițial în Dobrogea, ei au condus lupta împotriva comunismului.

O altă cauză a fost reprezentată de urgentarea colectivizării în Banat. Românii din această regiune făceau parte din clasa de mijloc, fiind moșieri, chiaburi și negustori. Prin confiscarea averilor acestor categorii sociale, colectivizarea s-a realizat mult mai eficient.

Tot din categoria cauzelor se adaugă și altele de o importanță mai scăzută, după

³⁷ Valentin Chițan, *Epopoea dislocaților*, Ed. Starr Tipp, Slobozia, 2001, p. 20, autorul se referă la Decretul 83/1949.

opinia autorului (Valentin Chițan), deoarece acestea erau de natură propagandistică.³⁸

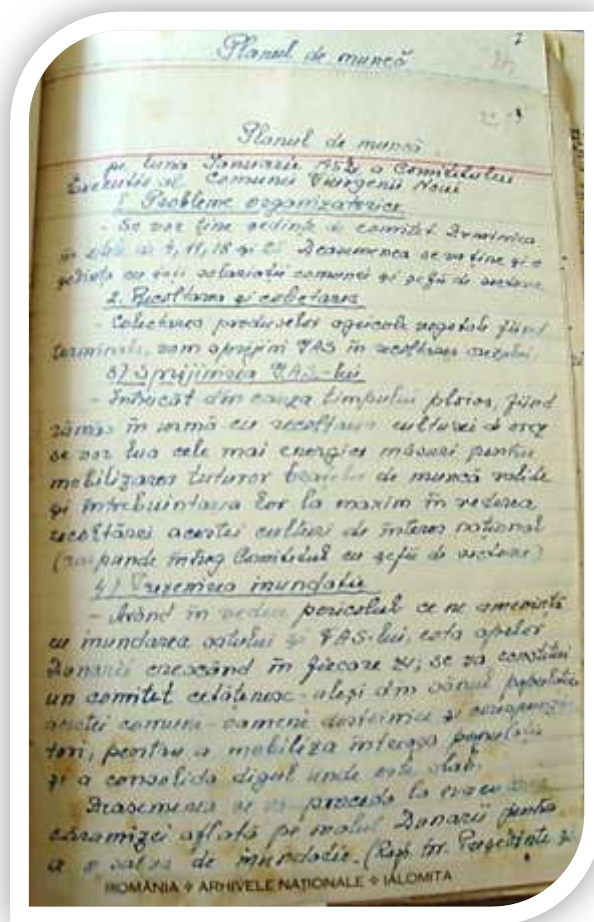
În scrierea acestui articol m-am axat pe deportările din localitatea Răchitoasa (I.A.S. Giurgeni), din județul Ialomița. Pentru realizarea acestui articol am folosit ca surse inedite interviuri cu două persoane-Avramescu Maria și Avramescu Haralambie-prima fiind deportată în zona Răchitoasa, iar a doua persoană stabilindu-se datorită serviciului și informații de la Arhiva Județeană Ialomița.

Astfel, doamna Avramescu Maria, (69 ani, necăsătorită Crăciun Maria) povestește că motivul pentru care a fost deportată din Banat, localitatea Sânpetru, a fost legată de originea părinților, aceștia fiind basarabeni. Când familia a venit în Bărăgan, doamna A. Maria avea vârsta de opt ani. Data exactă era 15 iunie 1951.

Distanța maximă pe care o putea parcurge era stabilită pe o rază de 5 km, impusă în momentul sosirii de autoritățile comuniste. În momentul dislocării, familia nu a putut lua alte bunuri decât atât cât încăpea într-o căruță. Celelalte bunuri (animalele, terenurile agricole) au fost confiscate de comuniști.

Inițial casa a fost improvizată din lemne provenite de la o mobilă, ulterior părinții au construit un bordei. Până în toamnă s-au construit case tip. Materialele de construcție (geamuri, uși) au fost date de stat gratuit și au fost aduse cu trenul. Suprafața locuințelor a fost stabilită la 2500 m² valabilă pentru toate așezările. Această informație este conformă cu legislația vremii, care preciza faptul că deportații beneficiau de materiale pentru construirea de locuințe, apoi aprovizionarea cu alimente și măsuri igienico-sanitare. Locul așezării a fost pe terenul unde

se planta orzul. Așezarea se făcea conform numerotărilor țărășilor înfipti în pământ. Deportatii au fost așezați în special lângă I.A.S.-uri³⁹ pentru a practica munca agricolă. Munca era împărțită, în cadrul muncii obștești, oamenii construind un dispensar, o școală, magazin, cămin cultural, etc.

Această informație este adevărată, conform *planului de muncă*⁴⁰ aprobat de Comitetul Executiv al Comunei Giurgenii Noi, pe luna ianuarie 1952. În acest plan de muncă se stabileau *problemele organizatorice*, în care erau însemnate zilele în care se țineau ședințele de comitet, *recoltarea și colectarea*, în care se tratau problemele recoltării produselor vegetale, *sprijinirea G.A.S.-ului*,⁴¹ *prevenirea*

³⁸ Valentin Chițan, *op. cit.*, p. 17, cauze cum ar fi: eliberarea zonei de graniță cu Iugoslavia în vederea pregătirii unui război, suprapopularea Banatului, comparativ cu numărul mic de locuitori la acea vreme în Bărăgan, lipsa forței de muncă în noile localități, rezistența chiaburilor și moșierilor în fața colectivizărilor, opoziția oamenilor față de comunism etc.

³⁹ Întreprinderi Agricole de Stat.

⁴⁰ SJANIL, fond Sfat Popular al comunei Răchitoasa, Dosar nr. 10/1953, fila 23.

⁴¹ Gospodărie Agricolă de Stat.

inundațiilor, aprovizionarea cooperativei, acțiunea cultural-socială. Locuințele erau realizate din chirpici.

Copiii mergeau și ei la recoltat de bumbac, sfeclă, la orezărie unde scoteau mohorul din orez. Munca era de 2 tipuri, voluntară și cu plată. Plata era derizorie, fiind plătiți cu doi lei pe zi. O caracteristică organizatorică în localitățile cu domiciliul obligatoriu era munca forțată și supraviețuirea la limită. Nemții aveau o situație specială, primind pachete de la rudele lor.

Deportații faceau parte din toate categoriile sociale, medici chirurghi, stomatologi, intelectuali. În ciuda voinței regimului comunist, oamenii s-au înțeles bine, au constituit coruri și cântau în cămine culturale.

Doamna A. Maria își mai amintește și crâmpoșele legate de școala din sat. Astfel, la limba română era profesor un dascăl necăsătorit care preda foarte bine gramatica limbii române, la matematică era profesor un ungar.⁴² Nemții învățau la școală și limba germană, sârbii, ungurii învățau româna. Informația aceasta este dovedită de prezența în arhive a cererilor persoanelor de diferite etnii prin care doreau înscrierea la școală și prin diplomele primite cu notele aferente pe discipline.⁴³ De asemenea, doamna a învățat germana de la o vecină.

În ceea ce privește sectorul agricol, nemții cultivau cartofi, iar oamenii din satele învecinate nu știau de această legumă, rupând florile cartofilor. Se mai cultiva bumbac (care

era greu de prelucrat) și mac. Ca o obișnuință devenită tradiție, doamna A. Maria, mai face și acum cozonaci cu mac special prelucrat.

În 1955 regimul comunist a dat voie deportaților să plece. Plecarea s-a realizat treptat, cu condiția interzicerii locuirii în Banat. Din această cauză unii au rămas în aceleași așezări construite. Basarabeni au fost împroprietăriți cu 5 ha de pământ. Intervievata nu știe nici acum cine locuiește în fosta casă din Sânpetru.

Doamna Avramescu își amintește în fiecare an de anii deportării, atunci „când înflorește cătina și izma broaștei, simt miros de 51.”

Domnul Avramescu H. (77 ani, venit în 1952, a ocupat funcția de tehnician veterinar), își amintește pe lângă cele afirmate de doamna Avramescu Maria, faptul că în satul Răchitoasa, populația era de peste 2000 de locuitori. Acest număr este veridic, fiind același cu datele notate de autorul V. Chițan, acesta vehiculând un număr de 2176 locuitori în 1951.

Numărul este confirmat și de dosarul privind evidența populației din Răchitoasa din

arhivele județene-2176 locuitori, cu următoarea componență: români-894, germani-903, sârbi-129, macedoneni-140, maghiari-107, slovaci-1, polonezi-2.⁴⁴

De unde au venit

Tomnatic	559	-
Lenauhim	491	-
Joneț	192	-
Bergociu	173	-
Porțom	160	-
Sânpetru	138	-
Varteni	135	-
Quatinis	97	-
Obile	76	-
Semlac	68	-
Folia	59	-
Jimbolia	28	-
	2176	

⁴² Intervievata zâmbește la amintirea predării fracțiilor, profesorul predând prin exemple concrete: „dacă avem o pepene...”

⁴³ SJANIL, fond Sfat Popular al Comunei Răchitoasa, Dosar nr. 13/1954-1955, fila 32 și fila 33.

⁴⁴ SJANIL, op. cit., Dosar nr. 5/1951-1952, coperta.

Recunoștință la 30 iunie 1951		
Romani	894	73:521
Germani	903	73:830
Sarbi	129	
Macedoneni	140	
Maghiari	101	
Slovaci	1	
Polonezi	2	
Total	2176	

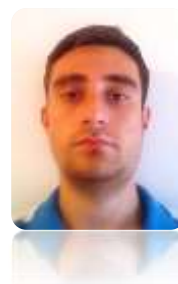
Satul era construit pe zone, spre I.A.S. stăteau nemții, apoi bănașenii, la fosta strada mare a satului sârbii, iar spre cimitir macedonenii.

În Răchitoasa a existat și o pușcărie. Aceasta a funcționat din 1957. Acolo au fost aduși oameni politici, partizani din munți iar după o perioadă funcționa și ca închisoare de drept comun. În închisoare au fost închiși aproximativ 3000 de oameni, conform afirmațiilor domnului Avramescu.

Deținuții au lucrat la construcția birourilor închisorii, brutăriei, atelierelor, străzilor pietruite, digului de la Dunăre și podului peste Dunăre. Domnul Avramescu își amintește că patru deținuți au încercat să evadeze în momentul în care lucrau la infrastructura satului. Toți patru au fost prinși de militari și împușcați. Ultimul deținut prins, deși a cerut militarului să-i cruțe viața, acesta din urmă l-a împușcat cu ultimul glonț rămas. Domnul A. Haralambie își mai amintește și de unii comandanți ai închisorii. Astfel, își aduce aminte de comandantul Ioanițescu Alexandru și Fecioru adjunct.

Deținuții politici în aceste vremuri au suferit foarte mult. Acest fapt relevă dintr-un interviu în oglindă, purtat între Ioanițescu și o

victimă a acestuia, Florea Dumitru.⁴⁵ Domnul Avramescu își amintește că lucra la dezinfecție cu Toncescu, colonel reabilitat, partizan anti-comunist. Acesta i-a povestit cum se realiza paza unui obiectiv montan, santinelele păzind postul prin rotație. În final, interviueatul și-a amintit denumirile purtate de localitatea cu domiciliul obligatoriu, de-a lungul timpului numindu-se: *Eforia Spitalelor Civile, I.A.S. Giurgeni, I.A.S. Luciu Giurgeni, Giurgenii Noi, Răchitoasa.*

Prof. Sorin-Adrian Stan

Bibliografie

- ✓ Interviuri realizate cu Avramescu Haralambie și Avramescu Maria, soția acestuia.
- ✓ Serviciul Județean Arhivele Naționale Ialomița, Fond Sfatul Popular al Comunei Răchitoasa, dosar nr. 5/1951-1952.
- ✓ SJANIL, Fond Sfatul Popular al Comunei Răchitoasa, dosar nr. 10/1953.
- ✓ SJANIL, Fond Sfatul Popular al Comunei Răchitoasa, dosar nr.13/1954-1955.
- ✓ **Chițan, V.**, *Epopoea dislocațiilor*, Ed. Starr Tipp, Slobozia, 2001.
- ✓ <http://www.romanalibera.ro/exclusiv-rl/dezbateri/tortionar-si-detinut-marturii-in-oglanda-din-lagarul-comunist-157241.html>

⁴⁵ Interviu realizat de Andreea Pocotilă, Sidonia Bogdan, publicat în *România Liberă*. Ioanițescu Alexandru spunând despre sine că era sever însă nu dur, fiind acuzat că bătea deținuții și punea subordonații să-i bată. Politicienii erau pedepsiți prin bătaie pentru că, după spusele comandantului la acea vreme, Ioanițescu, încau orezul ori plantând rădăcinile afară și frunzele în pământ. Pentru mai multe detalii: <http://www.romanalibera.ro/exclusiv-rl/dezbateri/tortionar-si-detinut-marturii-in-oglanda-din-lagarul-comunist-157241.html>

DESTINE DE „CHIABURI”

CHIABŪR, -Ă, chiaburi, -e, s. m. și f., adj. 1. S. m. și f. Țăran bogat care aparține burgheziei satelor, posedă mai mult pământ decât poate lucra singur, dispune de importante mijloace de producție și folosește muncă salariată. 2. Adj. Înstărit, bogat.-Tc. kibar „nobil, bogat”.

După cum se știe, unul dintre primele sate atestate din județul Ialomița este satul moșnenesc Poiana.

Așezată pe malul drept al râului Ialomița, în Bărăgan, Poiana are o vârstă greu de determinat, putem spune că există chiar din secolele X-XI (în urma săpăturilor arheologice s-a descoperit, la Poiana, un vas datând din acea perioadă).⁴⁶

În anul 1594, în timpul domniei lui Mihai Viteazul, este pentru prima dată atestată, când un *Ignat ot Poiană* apare ca martor la cumpărarea unei ocine la Sărățenii de lângă Țândărei.⁴⁷

Din Poiana se ridică familia boierilor Târcă (Bărbulescu, Poenaru-Bordea) ce a avut un rol important în istoria județului.

Despre cei pomeniți anterior s-a tot vorbit. În articolul de față aș dori să vorbesc și de alți moșneni de vază din Poiana. Majoritatea locuitorilor satului au manifestat dragoste și admirație pentru tradițiile și cultura românească (cel puțin până în anul 1955 când moșnenii pleacă, mai sunt acolo decât 2-3 descendenți).⁴⁸

⁴⁶ Stelian Ivacioiu, *Comuna Ciulnița. File de monografie*, Editura Helis, Slobozia, 2007, p. 940.

⁴⁷ Ștefan Grigorescu, *Asezări și monumente ialomițene*, Editura Helis, Slobozia, 2006, p. 229.

⁴⁸ <http://poianamosnenilor.wordpress.com/2012/08/10/satul-mosnenesc-poiana-ialomita-9-2>.

Având cultivat încă din copilărie simțul patriotic și spiritul proprietății își vor da jertfa de sânge în cele două războaie mondiale ca apoi să sfârșească în temnițele comuniste. Despre aceștia aș dori să scriu.

În urma discuțiilor cu unii dintre descendenții moșnenilor, am decis să scriu despre familiile Mihalache și Dumitrache (familii înrudite).

Mihalache Gh. Gheorghe

- Se naște în localitatea Poiana în anul 1894.⁴⁹
- Urmează școala primară în localitate, remarcându-se în urma finalizării cursurilor ca fiind al III-lea pe clasă.⁵⁰

Intră ca ucenic învățând meseria de dulgher, meserie ce o va practica cu pasiune fiind chemat să construiască vila din Gara Ghimpați (Comuna Dragoș Vodă de azi) a doamnei Valeria Cerchez-fiica celebrului arhitect și inginer Hristea „Cristofi” Cerchez.^{51 și 52}

• Odată cu intrarea României în Primul Război Mondial se înrolează ca voluntar. Plecând pe front, va face parte din Bateria a II-a a Regimentului 20 Obuziere unde datorită calităților sale și a curajului manifestat în luptă este ridicat la gradul de sergent.⁵³

• Participă la majoritatea bătăliilor importante ale românilor din Primul Război

Mihalache Gh. Gheorghe în uniformă de sergent a armatei române-1919 (Fotografie din arhiva personală a autorului).

⁴⁹ *Certificat de căsătorie, Seria Cg, Nr.0427011 (ziua și luna nașterii nu sunt trecute deoarece certificatul a fost eliberat în anul 1957, la 35 de ani de la căsătorie și la 13 ani de la deces).* Document din arhiva autorului.

⁵⁰ *Foaie matricolă Mihalache Gh. Gheorghe.* Document din arhiva autorului.

⁵¹ *Ante-măsurătoare și Deviz estimativ pentru construirea Vilei D-nei Valeria Cerchez în Gara Ghimpați.* Document din arhiva autorului.

⁵² <https://w.w.facebook.com/CristofiCerchez>.

⁵³ *Adeverință emisă de Comandantul Regimentului 20 Obuziere.* Document din arhiva autorului.

Mondial.⁵⁴

• După terminarea conflictului se întoarce în satul natal unde va practica cu drag meseria de dulgher. Cu banii câștigați va cumpăra mai multe loturi de pământ în comună și unele imobile în București.⁵⁵

• În anul 1922 se căsătorește cu Dumitrache Paraschiva⁵⁶ (sora altui locuitor de vază al satului, Dumitrache Ion ce va deceda în colonia penitenciar de la Poarta Albă).

• Considerat agricultor de seamă, în data de 12 august 1936 este ales ca membru al Camerei de Agricultură din Județul Ialomița.⁵⁷

• În data de 22 iunie 1940 se înființează Partidul Națiunii din ordinul Regelui Carol al II-lea. Cum toți funcționarii statului erau obligați să intre în noul organism, Mihalache Gh. Gheorghe aderă la acest partid la 20 iulie 1940.⁵⁸

• La intrarea României în al Doilea Război Mondial este mobilizat pe proprietatea sa pentru a lucra suprafața de 3 ha (recolta fiind destinată armatei române),⁵⁹ ca apoi, în anul 1943, să fie delegat pentru a achiziționa cereale destinate aceeași armate.^{60 și 61}

• La 1 aprilie 1944 va fi mobilizat din nou pe moșia sa pentru a cultiva un hectar de bumbac.⁶²

• Decedează la 21 septembrie 1944 la vârsta de 50 de ani, neîmpăcat, văzându-și țara sub ocupația armatei roșii.⁶³

• Urmașii lui Mihalache Gh. Gheorghe au fost etichetați drept chiaburi de regimul comunist. Unii dintre ei au fost luați din casele lor, șantajați și terorizați pentru a se supune colectivizării, iar alții au trebuit să se ascundă prin alte localități ale țării.⁶⁴

De pe urma represiunii comuniste și a colectivizării forțate cel mai mult a avut de

⁵⁴ Informații culese de la doamna Baboi Georgeta (nepoata lui Mihalache Gh. Gheorghe)-actualmente educatoare în satul Poiana.

⁵⁵ Acte de vânzare- cumpărare și chitanțe de mână din arhiva autorului.

⁵⁶ Certificat de căsătorie, ...

⁵⁷ Certificatul nr. 27924 din 12 august 1936. Document din arhiva autorului.

⁵⁸ Cerere de înscriere în „Partidul Națiunii”, nr. 277 din 20 iulie 1940. Document din arhiva autorului.

⁵⁹ Ordin de rechiziție, nr. 10 din 25 august 1941. Document din arhiva autorului.

⁶⁰ Bilet de voie din 5 septembrie 1943 emis de Comandantul Cercului Teritorial Ialomița. Document din arhiva autorului.

⁶¹ Informații culese de la doamna Baboi ...

⁶² Ordin de mobilizare pentru lucru, nr. 6504 din 1944. Document din arhiva autorului.

⁶³ Certificat de moarte, Seria Ma, nr. 222808. Document din arhiva autorului.

⁶⁴ Informații culese de la doamna Baboi ...

suferit cumnatul lui Mihalache Gheorghe, Ion Dumitrache (foto-împreună cu soția).

Se naște în anul 1910 în Poiana. Părinții săi, Dumitrache Dumitru și Dumitrache Ana, făceau parte din categoria țăranilor înstăriți.⁶⁵

În urma căsătoriei cu Matilda se vor naște, în anii 1941 și 1942, Dumitrache Maria și Dumitrache Aglaia.⁶⁶

Odată cu decretul 84 din 2 martie 1949 i se confiscă majoritatea pământului, fiindu-i lăsată o mică proprietate.

Datorită sistemului cotelor, Dumitrache Ion era lăsat doar cu grâul de sămânță pentru anul viitor, iar cota de lapte era mai mare decât ce putea lua de la vacile sale.⁶⁷

Uneori era „săltat” de comuniști și dus la primărie pentru a-l obliga să renunțe la pământ.⁶⁸

„S-a ținut tare, nu a cedat”, declara Mihalache Constantin (nepotul lui Dumitrache Ion) în urmă cu 16 ani, vorbindu-mi despre vremurile acelea.⁶⁹

În anul 1950 este luat din casă de un grup de activiști, legat cu mâinile la spate și urcat într-o căruță. I se pune la gât o placardă cu inscripția „chiabur”, fiind plimbat astfel pe toate ulițele satului.⁷⁰

Intuind ce li se vor întâmpla, părinții săi Dumitrache Dumitru și Dumitrache Ana vor fugi, ascunzându-se unul în București, iar cealaltă în Călărași. Soția sa, Matilda, împreună cu cele două fete Maria și Aglaia, în vârstă de 9 și respectiv 8 ani, vor fugi în localitatea Căzânești unde vor locui la un internat.

Casa unde au locuit rămâne părăsită, sătenii furând tot ce se putea găsi în ea.⁷¹

Dumitrache Ion va fi internat în lagărul de muncă forțată de la Poarta Albă, după o judecată sumară.

Odată ajuns la locul de muncă silnică, trebuia să-și îndeplinească norma zilnică, adică să disloce doi metri cubi de piatră într-un interval de 12 ore. Dacă nu își îndeplinea norma,

conducerea șantierului îl pedepsea, fie cu limitarea hranei, fie cu bătaia și închiderea în carceră.⁷²

Datorită condițiilor din lagăr, moare în anul 1953, cauza morții-„dezinterie”.⁷³

„.....
Aprinși sub biciul vântului fierbinte,
bolnavi și goi pe ger și pe ninsoare,
am presărat cu mii de oseminte
meleagul dintre Dunăre și Mare.
.....

Istoria, ce curge-acum întoarsă,
va ține minte și-ntre foi va strânge
acest cumplit Danubiu care varsă
pe trei guri apă și pe-a patra sânge.
.....”

Andrei Ciurunga-Canalul.

Prof. Marian-Iulian Baboi

Bibliografie

✓ Documente-Arhiva autorului.

⁶⁵ Copie a filei din Registrul agricol al anului 1955. Document din arhiva autorului.

⁶⁶ Ibidem.

⁶⁷ Informații culese de la doamna Baboi ...

⁶⁸ Informații culese de la domnul Mihalache Constantin (bunicul autorului).

⁶⁹ Ibidem.

⁷⁰ Informații culese de la doamna Baboi ...

⁷¹ Ibidem.

⁷² Informații culese de la domnul Ion Brașoveanu (supraviețuitor și coleg de celulă cu Dumitrache Ion).

⁷³ Ibidem.

**BALTA IALOMIȚEI,
PUNTE DE LEGĂTURĂ
A SPAȚIULUI ROMÂNESC**

Situată în S-E țării, Balta Ialomiței, de-a lungul timpului, a reprezentat zona cu importante centre economice din Țara Românească.⁷⁴ Aflată într-o zonă strategică, a atras foarte repede atenția domniei, bisericii și, nu în ultimul rând, a marilor boieri. Toate aceste lucruri pot fi demonstrate prin cercetarea documentelor elaborate de cancelaria domnească, s-au prin citirea atentă, a împuternicirilor făcute de domn în zonă, pentru boierii din slujba sa.

Relațiile comerciale au cunoscut o dezvoltare mai mare în perioada medievală, ceea ce a permis o mai bună deplasare de populație dintr-o parte în alta a celor două brațe ale Borcei. Se cunoaște că în această perioadă transportul produselor se făcea mai mult pe apă, datorită pericolelor existente pe drumurile din Țara Românească. Acest fapt a dus la formarea unor centre comerciale importante în zonă, cum ar fi de exemplu centrul de la Orașul de Floci.

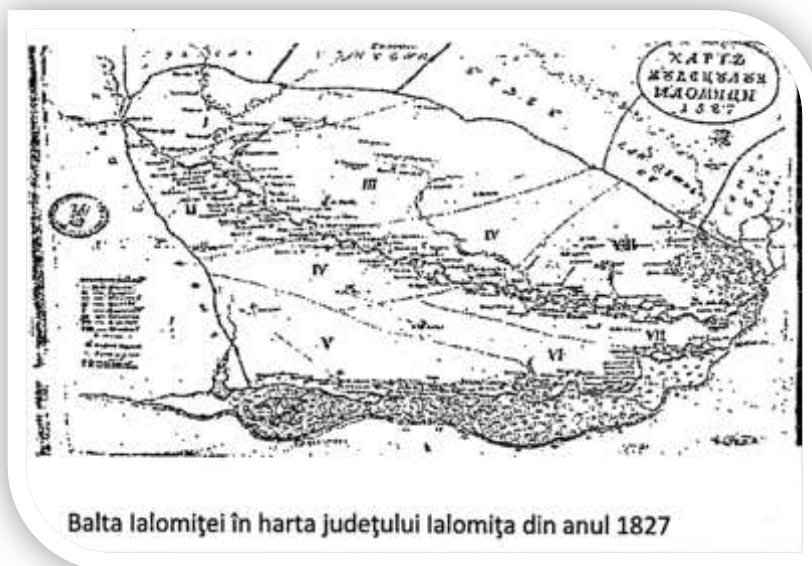
De aici, produsele luau calea celorlalte provincii românești, Moldova și Transilvania, formându-se spre aceste zone adevărate artere comerciale.

Ca atare, Balta Ialomiței, s-a menținut ca un pinte avansat, valah spre arealul românesc, dobrogean, încadrat vremelnic, Imperiului Otoman. Urmărind Dunărea, în lumina izvoarelor documentare, se constată că după marea aglomerație de așezări mehedințene malul stâng al fluviului găzduiește așezări distribuite în funcție de locurile formate, la distanțe mai mari sau mai

restrânse, pentru ca segmentul ialomițean să revină la o densitate și ritmicitate, evident sporite.⁷⁵

Balta, după secolul al XV-lea, atunci când condițiile de viață ale țăranimii iobage, din Țara Românească și Moldova devin insuportabile, prin nesfârșitele dări și prestațiile apărute, în condițiile suzeranității turcești, bejenia sau fuga de pe moșiile boierești, este folosită tot mai mult ca o armă de luptă împotriva sângeroasei exploatare feudale.⁷⁶

Putem spune că Balta Ialomiței joacă în această perioadă același rol pe care l-a jucat și Munții Carpați, în sensul că această baltă va începe să fie la fel de căutată ca și munții

Balta Ialomiței în harta județului Ialomița din anul 1827

amintiți, dar și pentru faptul că balta oferea adăpost celor care aveau nevoie sau care erau interesați de bogățiile ei.

Bineînțeles că, odată cu trecerea timpului, numărul populației din această zonă creștea lucru ce va duce la înființarea de noi așezări. Trebuie precizat faptul că, în drumul lor către Dunăre o parte dintre iobagii care au fugit de pe pământurile boierilor treceau prin baltă și de aici mai departe în Dobrogea. De obicei, ei se stabileau pe celălalt mal al Brațului Borcea, în încercarea lor de a-și

⁷⁴ Ion Conea, *Din geografia istorică a Bălții Ialomiței București*, p. 264.

⁷⁵ *Ibidem*, p. 265.

⁷⁶ *Ibidem*.

pierde urma. Aici, aceștia, foloseau zona ca adăpost în calea războaielor sau a invaziilor, dar și ca loc de pășune pentru vite, apoi ca loc de vânat și chiar de cultură.⁷⁷

Fenomenul care a avut loc în această perioadă nu este izolat, în sensul în care este cunoscut faptul, potrivit căruia și din Dobrogea, autohtonii trebuiau să facă față dominației turcești. Acest lucru a împins populația dobrogeană să treacă pe malul stâng al Brațului Borcea.

În legătură cu populația dobrogeană, se cunoaște că o parte dintre ei, s-au îndreptat către Balcanii de răsărit, iar alții au trecut în Moldova.

Concluzionând, putem afirma că, chiar dacă acești fugari veneau din Muntenia spre

se ocupau cu, cultivarea plantelor, iar după recoltarea lor părăseau zona trecând în Dobrogea. Urmau apoi încercări de stabilire, în spațiul dobrogean, iar aici își întemeiau sate noi în apropierea bălții.⁸⁰

În același timp se desfășura și procesul invers, în sensul în care populațiile fugite din Dobrogea întemeiau sate, pe malul opus al bălții. Astfel, au fost semnalate două sate pe malul stâng al Brațului Borcea și anume Sat Noeni și Coslogeni,⁸¹ cu numele derivate din numele a două sate de pe malul dobrogean al bălții: Satu-Nou și Coslugea.

Putem spune că aceasta este dovada că, așezările de pe cele două maluri ale Brațului Borcea au fost întemeiate de locuitorii fugiți din cele de pe malul dobrogean.

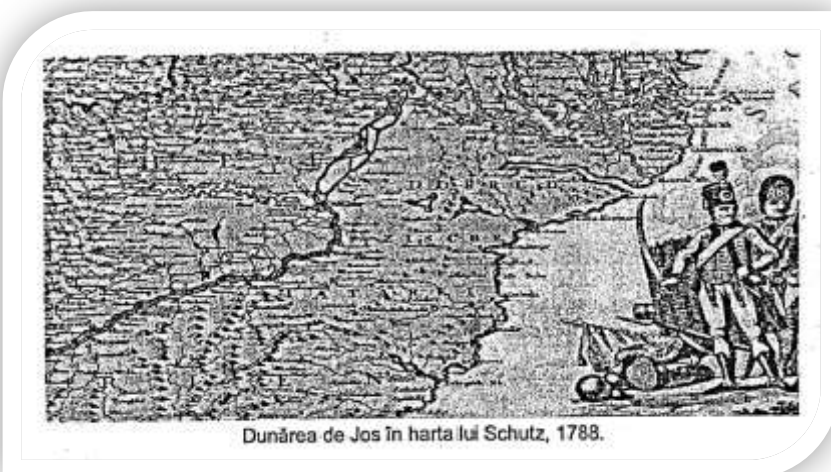
La 15 februarie 1614, Radu Mihnea, dădea unor sârbi, „care stau pe ocina Brânceni, ce se cheamă Satul Nou”, scutiri de bir și de găleți, fiind ei, „oameni pribegi oameni din altă țară”.⁸²

Ulterior, dintr-un alt hrisov care face referire la aceiași sârbi, avem informația conform căreia aceștia erau oameni veniți de peste

Dunăre. Documentul este datat în 10 iulie 1614.⁸³

În ceea ce privește etnia lor românească, aceasta este dovedită, de onomastică. Câteva aspecte sunt de luat în seamă: mai întâi numărul capilor de familie, 153-154, sporirea acestuia pe parcursul a două decenii la 170.⁸⁴

Un hrisov din 11 aprilie 1626 reflectă litigiul privind „gârla Botul din satul Cuneștii

Dunărea de Jos în harta lui Schutz, 1788.

Dobrogea sau din Dobrogea spre Muntenia ori Moldova, nu se depărtau foarte mult de malul fluviului și se stabileau aproape mereu pe malurile bălții.⁷⁸

O descriere destul de interesantă a realizat-o Victor Morfei în care acesta afirma că acești fugari, „făceau un popas în baltă”,⁷⁹ până când se puneau la curent cu viața de peste fluviu. De aici se desprinde ideea că, trecerea acestora dintr-o parte în alta nu se făcea brusc, ci aceștia așteptau o perioadă în apropierea fluviului, timp în care

⁷⁷ Ion Cornea, *op.cit.*, p. 266.

⁷⁸ V.Morfei, *Balta Ialomiței, Contribuții la cunoașterea părții de N a ei*, în: *Analele Dobrogei*, 1984.

⁷⁹ *Ibidem*, p. 36.

⁸⁰ V. Morfei, *op.cit.*, p. 37.

⁸¹ *D.I.R, veac VII, B, Țara Românească, II*, p. 249.

⁸² *Ibidem*.

⁸³ Panait I. Panait, *Considerații privind rolul Bălții Ialomiței*, în: *Analele Dobrogei*, SN, nr 2, 1983.

⁸⁴ *Ibidem*, p. 32.

de Baltă și arată că pentru aflarea adevărului, din *Dârstor*, încă am întrebat oameni buni, pescari bătrâni”⁸⁵

Dunărea nu crea o separare între populațiile învecinate fluviului, locuitorii cunoscând realitățile locului.⁸⁶

O contribuție importantă la popularea celor două maluri ale Bălții Ialomiței și a Brăilei a fost și aceea a păstorilor carpatici, atât transilvănenii, cât și muntenii, asupra cărora balta a exercitat totdeauna o puternică atracție, ca una ce oferea până și iarna, turmelor de oi, hrană bogată în hălăciugurile, sau desigurile din cuprinsul ei.⁸⁷

Ajungem, așadar, să facem referire la un alt fenomen foarte important și anume cel al transumanței și să facem referire la influența majoră pe care au avut-o păstorii transilvăneni, în spațiul Bălții Ialomiței. Acest fenomen poate fi surprins din documentele păstrate, dar și din cercetărilor arheologice întreprinse în această zonă.

Deplasările acestor păstori, dintr-o parte în alta a spațiului românesc, au permis o pătrundere mai mare a influențelor de peste Carpați în zona Dunării.

Putem afirma că, în acest spațiu, s-a realizat într-o oarecare măsură o colonizare a acestui spațiu, în condițiile în care, odată venind aici și rămânând cu oile pe timpul iernii, terminau prin a se căsători și a rămâne pentru totdeauna în Dobrogea sau în Ialomița, în general, sau în satele de pe cele două maluri ale bălții, în special.

Fenomenul transumanței s-a generalizat în spațiul românesc în perioada la care facem referire, iar cum am arătat mai sus influența păstorilor veniți de peste Carpați a fost hotărâtoare în procesul de formare al noilor așezări. Sunt cunoscute localități din zona Bălții Ialomiței care au fost întemeiate de către acești păstori: Varos, Gârlici și Ciobanul de pe malul dobrogean al bălții.⁸⁸

Influența păstorilor transilvăneni este evidentă și în zona Bălții Brăilei, acolo unde procesul de „colonizare” a avut o evoluție identică, la fel ca în Balta Ialomiței, cu toate că zona Brăilei oferea condiții mai favorabile pentru iernatul turmelor ardelene, decât însăși Balta Ialomiței.

Se poate indentifica, astfel, o serie de elemente care au condus la formarea și evoluția satelor de pe cele două maluri ale Brațului Borcea: fugarii de pe moșiile boierești și, nu în ultimul rând, păstorii veniți din celelalte țări românești.

Putem considera așadar transumanța ca mijloc de legătură a spațiului românesc deoarece s-a putut realiza mai ușor legătura între provinciile românești. Prin intermediul acestor păstori s-au deschis noi drumuri comerciale și s-au facilitat schimburile de produse între diferite zone ale spațiului românesc.

În 1358 se constată existența a două drumuri de comerț care legau Brașovul pe de o parte cu Brăila, la sud de vărsarea Siretului, pe de altă parte cu Flocii, târgul de la vărsarea Ialomiței. Deși nu se amintește de comerțul cu pește, el trebuie subînțeles deoarece acest comerț nu a încetat niciodată cu regiunea Dunării și a bălților ei. Peste o jumătate de veac, în 1408, este amintit documentar exportul cu pește de la Brăila spre Polonia.

Este amintit așadar unul dintre cele mai mari centre comerciale, din perioada medievală și anume cel de la Orașul de Floci. Trebuie menționate câteva elemente care să ne ajute să ne facem o părere mai clară despre acest târg cu o importanță mare în perioada medievală.

Potrivit informațiilor documentare și izvoarelor cartografice, târgul de la Giurgeni, centru urban medieval, astăzi dispărut, se află situat la limita sud-estică a Țării Românești, pe malul stâng al râului Ialomița, la confluența cu Dunărea. Prima atestare documentară a vămii o găsim în cunoscuta poruncă, adresată de domnul Dan al II-lea, în 1431, tuturor târgurilor și vămilor, între care era menționat și Orașul de Floci.

Acțiunea armată și incendierea orașului de către domnitorul Moldovei, Ștefan

⁸⁵ Ion Conea, *op.cit.* p. 272.

⁸⁶ *Ibidem*, p. 273.

⁸⁷ *Ibidem*, p. 274.

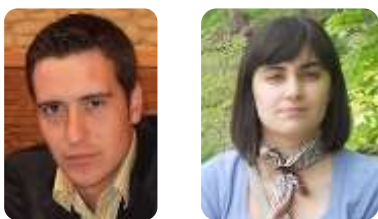
⁸⁸ C.C. Giurescu, *Istoria pescuitului și a pisciculturii în România*, I, București, 1964, p. 68-69.

cel Mare, cu scopul de a-l îndepărta din domnie pe Radu cel Frumos, devotat sultanului Mahomed al II-lea, a fost motivată prin politica de ridicare a târgurilor din Moldova, prin distrugerea concurenței târgurilor muntene. Orașul s-a refăcut relativ repede și viața comercială și-a reluat cursul normal.⁸⁹

Din a doua jumătate a secolului al XVI-lea, transformarea Brăilei în kaza, ar fi putut favoriza ascensiunea economică a Orașului de Floci, dar incursiunile de pradă și jafurile turcilor din Brăila și Hârșova au avut un rol preponderent în frânarea acestui proces.

După incendierea așezării orașul se va reface greu, mai ales după uciderea lui Mihai Viteazul, când unul dintre pretendenții la domnie, Simion Movilă, aducea cu el trupe de poloni și tătari care au prădat orașul. În primele decenii ale secolului al XVIII-lea puterea de refacere economică a fost frecvent stânjenită de incursiunile de jaf ale turcilor din Brăila și Hârșova, în pofida măsurilor luate de domnitori de a întări hotarele țării.

Locuitorii amenințați de nesiguranța vremurilor se vor risipi în sate sau în alte orașe mai puternice, mai depărtate de zona operațiunilor militare a războiului ruso-turc din anii 1769-1774, desfășurat pe linia Dunării.⁹⁰

**Prof. Șonchereche Laurențiu
și Prof. Șonchereche Mihaela**

Bibliografie

- ✓ Arh. Stat. București. Fondurile documentare.
- ✓ *Documente privind Istoria României, B, Țara Românească, veac XVI*, vol. I-VI, București, Ed. Academiei, 1951-1953.
- ✓ *Documente privind Istoria României, B, Țara Românească, veac XVII-lea*, vol. I-V, București, Ed. Academiei, 1951-1953.
- ✓ *Documenta Romaniae Historica, B, Țara Românească*, vol. I-XV, București, Ed. Acad., 1966-1985.
- ✓ *Călătorii străini, privind Țările Române*, vol. IV, Ed. Științifică, București, 1972.
- ✓ **Conea, I.**, *Din geografia istorică a bălților Ialomiței și Brăilei. Probleme de geografie*, vol. IV, 1956.
- ✓ **Neagu, M.**, *Aspecte ale circulației monetare la Dunărea de Jos în sec XVI-XVII*, în lumina cercetării tezaurilor de la Piuia Pietrii-Orașul cu Floci, în CCDJ, nr. 2, 1986.
- ✓ **Idem**, *Considerații asupra tracilor timpurii la Dunărea de Jos, în lumina săpăturilor arheologice de la Grădiștea Coslogeni*, în CCDJ, VII, 1990.
- ✓ **Idem**, *Primele populații de pe teritoriul județului Călărași*, în CCDJ, Călărași, 1985.
- ✓ **Idem, Nanu, D.B.**, *Considerații preliminare asupra așezării eponime de la Grădiștea Coslogeni, județul Călărași*, în CCDJ, 2, 1986.
- ✓ **Panaite, Panaite I.**, *Vechimea așezărilor sătești de pe Brațul Borcea*, în Pontica, IV, 1971.
- ✓ **Idem**, *Lupta satelor de pe Borcea împotriva relațiilor feudale în sec. XVIII-lea*, în Ialomița. Studii și comunicări, Slobozia, 1977.
- ✓ **Idem**, *Date privind problema pământului în satele de pe Borcea (sec. XVIII-XIX)*, în Ialomița, Studii și materiale, 1983.
- ✓ **Idem**, *Procesul de urbanizare a localității Călărași*, în Revista muzeelor, nr. 2, 1983.
- ✓ **Idem**, *Date privind dezvoltarea orașului Călărași în prima jumătate a sec. al XIX-lea*, în CCDJ, Călărași, 1985.
- ✓ **Idem**, *Considerații privind rolul Bălții Ialomiței*, în Analele Dobrogei, SN, nr. 2, 1983.

⁸⁹ Ion Iliescu, *Un oraș dispărut: Orașul de Floci*, București, 1936, p. 23.

⁹⁰ *Ibidem*, p. 24.

ISTORIA POVESTITĂ A COMUNITĂȚII DIN SLOBOZIA NOUĂ

Așezarea de pe vechiul drum al Brăilei a fost întemeiată între anii 1879-1882, pe moșia Slobozia, moșie care înainte de anul 1863 aparținuse Mănăstirii Sfinții Voievozi. Majoritatea familiilor așezate acolo erau originare din Slobozia și datorită acestei legături noua localitate va lua numele de Slobozia Nouă.

Despre momentele de început ale locuirii pe aceste meleaguri nu avem foarte multe date. Ne-a rămas din anul 1942 un document (Regulament de organizare și funcționare a primăriei) din care aflăm că Slobozia Nouă era cunoscută din anul 1782, cu denumirea de Slobozia de Sus: „Ființa comunei Slobozia Nouă este din anul 1782 sub numele de Slobozia de Sus, primele așezări făcându-se cu mocanii târlași veniți cu oile pentru pășunat pe câmpia Bărăganului”.⁹¹ Însă, în afara acestui act nu mai există o altă sursă care să confirme această dată, nici măcar în hărțile perioadei respective.

În anul 1897 se menționează în Memoriul întocmit de Primăria comunei Slobozia și înaintat Ministerului de Interne că: „Între răsărit și miazăzi se mai află lacul numit Ezerul ... Lângă acest lac se află satul Slobozia Nouă format în anul 1879.”⁹²

La 20 februarie 1925, a fost convocată în mod extraordinar ședința comisiei interimare a Primăriei Slobozia pentru a discuta și aproba: „...după cerința locuitorilor satului Slobozia Nouă, pendinte de comuna Bora, onor Prefectura cu Ordinul nr.982/925

ne cere să avizăm dacă suntem de părere și consimțim ca satul Slobozia Nouă să se alipească la acest oraș, unde a mai fost alipit timp de 30 de ani până în anul 1912”,⁹³ acest calcul ducându-ne la anul 1882. Mai departe, în procesul-verbal al ședinței se spune: „Comisiunea, având în vedere că cererea locuitorilor din satul Slobozia Nouă este justă, iar orașul n-ar suferi nimic cu această alipire, decidem să aprobăm ca satul Slobozia Nouă să se alipească acestui oraș”.

De altfel, este menționat și în Anuarul județului Ialomița, întocmit în 1906 de Aureliu V. Ursescu, tot anul 1882 când cătunul Slobozia Nouă face parte din comuna Slobozia. La cap. *Sate desființate* este menționat că satul Ezeru depindea de comuna Slobozia, dar s-a desființat în anul 1882, când locuitorii săi au fost împroprietăriți pe moșia Slobozia și s-au mutat în satul Slobozia Nouă.⁹⁴

Reconstituind evoluția administrativă a Sloboziei Noi constatăm că ea a fost: cătun 1882-1912, comună 1912-1926, comună suburbană (aparținea de orașul Slobozia) 1926-1948, iar din

1948 își pierde statutul de comună și devine suburbie, cartier al orașului Slobozia. Un moment dificil a fost în perioada comunistă când s-a pus chiar problema desființării acestui cartier și strămutarea la oraș a locuitorilor acestuia.

Prima școală a funcționat cu sprijinul ocrotitor al bisericii, avându-l învățător pe preotul Ioan Bercuș, într-un local proprietate a comunei, construit în 1894, ale cărui costuri ajunseseră la 15 000 lei. El s-a născut în anul 1865 și era preot seminarist, având în același timp și titlul „definitiv” în învățământ obținut

Generația 1948 cu d-na învățătoare Corae în fața școlii vechi.

⁹¹ Arhivele Statului Ialomița, fond Primăria orașului Slobozia, dosar 605/1942, f.17.

⁹² M. Coteneșcu, Al. Vlădăreanu, *Tezaur de documente ialomițene*, vol.I 1392-1944, București, 1991, p. 254.

⁹³ George Stoian, *Slobozia, Contribuții monografice*, Ed. Star Tipp, Slobozia, 2007, p. 369.

⁹⁴ V. Aureliu Ursescu, *Anuarul Județului Ialomița pe 1906*, Tipografia Constantin I. Șeicărescu, Călărași, 1906, p. 456.

în 1889. Ioan Bercuș a slujit învățământul timp de 44 de ani, până în anul 1933, când, printr-o adresă a Ministerului Instrucțiunii, al Cultelor și Artelor din 14 iunie 1933, se cerea Revizoratului Școlar Ialomița ca „*învățătorul preot Ioan Bercuș de la Școala primară Slobozia Nouă să fie pensionat din oficiu pentru limită de vârstă pe ziua de 1 septembrie 1933*”,⁹⁵ el având atunci 68 de ani. După o viață întreagă dedicată oamenilor satului a fost înmormântat, după obicei, în curtea bisericii. Locuitorii așezării Slobozia Nouă care l-au cunoscut, fiindu-le dascăl, au cuvinte de prețuire și respect pentru domnia sa.

La început sarcina domnului învățător nu a fost ușoară deoarece condițiile în care își desfășura activitatea nu erau din cele mai bune. Tocmai de aceea revizorul școlar notează cu „*satisfăcător*”⁹⁶ școala mixtă din cătunul Slobozia Nouă, local rău, unde a găsit 48 de băieți și 3 fete, în urma inspecției din decembrie 1890. Metodele folosite de învățător sunt criticate de revizorul școlar în raportul din perioada 1905-1906, pentru că la clasa I el a împărțit elevii în 6 diviziuni pentru citit și scris, 2 diviziuni pentru aritmetică și una la religie, după ce a trebuit să verifice alte nouă lecții din ziua precedentă. De asemenea era învinuit că la începutul anului școlar n-a făcut înscrieri pentru clasa I proporțional cu spațiul sălii și de aceea, într-o sală în care ar putea să intre 80 de elevi școala n-are decât 25. Sancțiunea primită a fost cenzurarea cu pierderea salariului pe 10 zile a învățătorului Ioan Bercuș. Dacă analizăm astăzi metodele folosite de dânsul constatăm nu numai noutatea, dar și stilul propriu adaptat realităților timpului său.

O perioadă grea a reprezentat-o anii Primului Război Mondial, 1916-1918, una plină de privațiuni pentru toți oamenii și pentru școală. La 8 iulie 1918 directorul școlii din Slobozia Nouă raporta către Revizoratul școlar că „*deși sunt prezent în comună, cursul*

școlii nu s-a început, aceasta din cauză că localul de școală este aproape distrus de bulgari, ușile, ferestrele, băncile, tabla, arhiva, curtea școlii sunt distruse cu desăvârșire și nu a rămas decât numai pereți; am căutat prin toate mijloacele posibile de a face reparație și mi-a fost imposibil.”⁹⁷

A fost construit localul școlii vechi a satului, situat pe strada principală, o clădire realizată după modelul celor proiectate și ridicate în timpul reformei înfăptuite de Spiru Haret. Asemenea construcții se află în mai toate satele ialomițene. Localul se compune din: hol, o sală de clasă spațioasă, luminoasă, cu trei ferestre mari, cu arcade și cancelaria, ce servea și ca locuință învățătorilor repartizați aici să-i învețe pe copii tainele cititului, scrisului și socotitului.

Trecerea timpului a dus inevitabil la o creștere a numărului locuitorilor din această așezare. Această evoluție a fost identificată din statisticile, dările de seamă ale primăriei, dar și recensămintele efectuate de-a lungul timpului. Din analiza documentelor studiate reiese prezența covârșitoare a românilor în Slobozia Nouă, echilibrul dintre numărul bărbaților și cel al femeilor și faptul că toți locuitorii sunt de religie creștin-ortodoxă.

Din Dicționarul geografic al Județului Ialomița, publicat în 1897, aflăm că în satul Slobozia Nouă din plasa Ialomița, existau **91** de familii de români, care aveau 205 cai, 30 boi, 700 oi și 105 porci.⁹⁸ Dintr-un tabel întocmit de Primăria comunei Slobozia, pe 19 ianuarie 1900, referitor la numărul populației reiese că în cătunul Slobozia Nouă se aflau **626** de suflete.⁹⁹ Tot de aici aflăm o informație interesantă referitoare la modul de alimentație al locuitorilor: „*se hrăneau cu pâine de grâu și secară, mămăligă de porumb, de mei, carne, pește, brânzeturi și*

⁹⁵ George Stoian, *op.cit.*, p.136.

⁹⁶ Gh. Părnăuță, *Istoria învățământului din Județul Ialomița*, vol. I 1300-1918, Slobozia, 1977, p. 264.

⁹⁷ *Arhivele Statului Ialomița*, fond Revizoratul Școlar Ialomița, dosar 5/1917, f. 154.

⁹⁸ Ion Provianu, *Dicționar geografic al Județului Ialomița*, Tipografia Viitorul, Târgoviște, 1897, p. 244.

⁹⁹ *Arhivele Statului Ialomița*, fond Primăria orașului Slobozia, dosar 172/1900, f. 8.

zarzavat”. În anul 1912 numărul sătenilor crescuse la **917**.¹⁰⁰

O imagine de ansamblu ne este oferită de recensământul efectuat în anul 1930, de autoritățile din România Mare, așa cum reiese și din motivarea făcută de acestea: „...legile bune și drepte se fac în deplină cunoștință de numărul și starea locuitorilor”.¹⁰¹

Totalul populației, gospodăriilor și clădirilor recensate pe data de 29 decembrie a fost următorul:¹⁰²

Populație	Gospodării	Clădiri
1244	238	238

Din punct de vedere al etniei, cetățeniei și al religiei, situația era următoarea:¹⁰³

Etnie	Români	Ruși	Sârbi	Țigani
	1232	1	2	9
Cetățenie	Română 1242	Rusă 1	Sârbă 1	-
Religie	Ortodocși 1244	-	-	-

Împărțirea populației pe sexe și categorii de vârstă era:¹⁰⁴

Bărbați	642	Femei	602
Căsătoriți	223	Căsătorite	225
Necăsătoriți	395	Necăsătorite	336
Văduvi	24	Văduve	41
Divorțați	-	Divorțate	-

Categorii de vârstă	Total masculin	Total feminin
0-6 ani	159	132
7-12 ani	77	65
13-19 ani	107	119
20-64 ani	267	265
Peste 65 ani	32	21

În anul 1936 Primăria transmitea Preturii Plășii Slobozia un tabel cu populația din comună din care reiese numărul de 1264 de locuitori, adică 630 bărbați și 634 femei.¹⁰⁵

Un moment important a avut loc în anul 1940 când s-a realizat schimbul teritorial dintre România și Bulgaria, în urma căruia

este evacuată populația din cele două județe din sudul Dobrogei: Durostor și Caliacra. Ca urmare autoritățile decid ca locuitorii din comuna Dragoș Vodă (din Caliacra) să se așeze în Slobozia Nouă, din plasa Slobozia.¹⁰⁶

După pierderile teritoriale din anul 1940 și în condițiile participării României la al Doilea Război Mondial s-a efectuat un nou recensământ pe 6 aprilie 1941, din care reiese că în Slobozia Nouă erau 277 de clădiri, 276 de gospodării și **1342** de locuitori, din care 688 bărbați și 654 femei.¹⁰⁷ Din punct de vedere al cetățeniei situația era următoarea: 1334 români, 1 german și 7 intrau în categoria alții și nedeclarați. Acest recensământ, realizat în condiții grele, s-a dovedit deosebit de util oferind autorităților date reale, atât în privința situației demografice a țării, dar și a economiei care trebuia să susțină o campanie militară fără precedent.

În ianuarie 1948 a avut loc primul recensământ organizat de noua putere comunistă, care înregistrează populația țării după război și care prezintă populația localității, care ajunsese la **1385** de suflete.¹⁰⁸ La următoarele recensăminte organizate de comuniști observăm o creștere semnificativă a locuitorilor din Slobozia Nouă: de la **1529** în 1966 la **1794** în 1977 și ca urmare a politicii demografice impusă de Nicolae Ceaușescu.

La 15 martie 1966 populația activă din localitate se împărțea astfel:¹⁰⁹

	Pop. activ.	Ind	Constr.	Agric.	Înv.-cult. artă	Alte ramuri
Tot.	807	34	39	673	9	52
M	437	31	37	319	5	45
F	370	3	2	354	4	7
	Populația inactivă	În întreținerea persoanelor active		Alte persoane inactice		
Total	722	597		125		
Masc.	331	279		52		
Fem.	391	118		73		

¹⁰⁰ *Recensământul general al populației României din 29 dec.1930*, vol. IX (partea I), Ed. Institutului Central de Statistică, f.a., p. 137.

¹⁰¹ *Ibidem*, p. 10.

¹⁰² *Ibidem*, p. 137.

¹⁰³ *Recensământul general al populației României din 29 dec.1930*, vol. II (partea I), Tipărit la Monitorul Oficial, Imprimeria Națională, București, 1938, p. 238.

¹⁰⁴ *Recensământul general al populației României din 29 dec.1930*, vol. I (partea I și partea II), Ed. Institutului Central de Statistică, f.a., p.120 și 382.

¹⁰⁵ *Arhivele Statului Ialomița*, fond Pretura Plășii Slobozia, dosar 94/1936, f. 22.

¹⁰⁶ *Arhivele Statului Ialomița*, fond Legiunea de Jandarmi Ialomița, dosar 3/1939, f.73.

¹⁰⁷ *Recensământul general al populației României din 6 aprilie 1941*, Imprimeria Națională, București, 1944, p. 145.

¹⁰⁸ Sorin Geacu, *Dicționar geografic al Județului Ialomița*, Ed. Enciclopedică, București, 1997, p. 177.

¹⁰⁹ *Recensământul general al populației României din 15 martie 1966*, vol. VI, p. 427.

La ultimul recensământ efectuat în 1992, după ce România a revenit la democrație, populația cartierului era de **1915** locuitori, din care 910 bărbați și 1005 femei.

Și locuitorii din Slobozia Nouă s-au jertfit, încurajați de credința că luptă pentru apărarea țării, care pentru ei însemna de fapt să-și apere familia, pământul și libertatea. Chiar dacă satul s-a înființat după Războiul de Independență aflăm dintr-un act emis de primărie din anul 1933, că în Slobozia Nouă se mai afla în viață un veteran, care luptase în război: „*Stan Radu, zis și Costache Stan, gradul soldat, contingentul 1876, din Regimentul 8 Buzău, compania 5 Slobozia*”.¹¹⁰ Este posibil ca el să fi primit pământ aici, o recompensă pentru că se luptase pentru țară.

Pentru a-și cinsti eroii, comunitatea a ridicat în perioada interbelică un monument, așezat într-o mică incintă în colțul de nord-est al curții bisericii, la șosea. Realizat din piatră, are formă de obelisc fixat pe un trunchi de piramidă cu trei trepte. La partea superioară se află un vultur cu aripile larg deschise. Pe laturile obeliscului sunt fixate plăci de marmură care amintesc fiii satului căzuți în războaiele mondiale.

Comunitatea i-a cinstit pe acești fii ai satului, dar autoritățile nu găseau înțelegere pentru familiile, care rămase fără sprijin, încercau să facă față vremurilor grele. Este impresionantă Reclamația făcută de locuitorii din comuna Slobozia Nouă, adresată prefectului județului Ialomița, în data de 24 februarie 1940,¹¹¹ prin care arată că nu au primit ajutoarele de concentrați, din cauza autorităților administrative:

„*Cu lacrimi în ochi și cu genunchii plecați vă aduc la cunoștință nelegiuirile*

¹¹⁰ Arhivele Statului Ialomița, fond Pretura Plășii Slobozia, dosar 65/1933, f. 7.

¹¹¹ Arhivele Statului Ialomița, fond Prefectura Județului Ialomița, dosar 379/1938, f. 17.

petrecute în comuna Slobozia Nouă. A fost ordin să se dea lemne la concentrații nevoiași și lipsiți de mijloace, însă s-a petrecut altfel. Aici au primit frunțașii, neamuri cu dl. Primar, vă dau exemplu pe locuitorii, Gh. Rezeanu, văr cu dl. Primar are 10 pogoane cumpărate fără moștenire, al doilea pe Stelian Maria, cumnat cu dl. Primar cu firmă de băcănie și frunțaș al comunei a beneficiat de lemne și Gavrilă Iacob, Oprescu Gh., Zaharia G. Tănase și alții care au fost câte o lună concentrați la jandarmii rurali.

Care acum sunt desconcentrați. Nu înțeleg domnule prefect ca acești locuitori frunțași ai comunei să beneficieze de acestea fără a fi în drept. Iar eu Dumitru Ene și cu restul mai jos și toți fiind concentrați pe ziua de 5 august 1939 și în prezent fără niciun fel de mijloace din ambiția domnului primar nu am beneficiat de nimic. (...) din doi cai pe care i-am avut am fost nevoit să vând unu, care mi-a rămas neconcentrat, să-mi întrețin soția cu trei copii și pe bătrânul meu tată în etate de 76 de ani care se află tot în sarcina mea. (...) Vă rog cercetați personal, nu dați delegația d-lui pretor fiind în strânse legături cu dl. primar. (...)

Noi care suntem români trebuie să ne jertfim pentru patrie, nu să jefuim, noi, am contribuit la lista de subscripție pentru înzestrarea armatei, cercetați neamurile d-lui primar dacă se găsește vreunu înscris”.

O altă situație apare în timpul războiului, în 1943, când familia soldatului Stan Ion, contingentul 1928, din Regimentul 3 artilerie și familia sergentului Băncilă Ion, contingentul 1934, din Regimentul 23 Infanterie, reclamă că nu au primit ajutoarele legale de concentrați.¹¹²

De data aceasta primăria este nevoită să răspundă d-lui prefect care sunt motivele pentru care nu s-au acordat acele ajutoare. Este cel puțin interesantă motivația în cazul

¹¹² Arhivele Statului Ialomița, fond Pretura Plășii Slobozia, dosar 209/1943, f. 55.

familiei lui Băncilă Ion, din care reproduc câteva fragmente: „*Familia sergentului Băncilă Ion n'are dreptul la ajutor, neavând copii, soția este validă și în stare de a munci. (...) Soția reclamantului este validă, în prezent poate munci, neavând copii care s-o rețină de la munca câmpului care în timpul de față avându-se în vedere lipsa de brațe este bine plătită*”.¹¹³

Oare aceste autorități înțelegeau drama acestor familii sau a soldaților, care departe fiind, în tranșee, se gândeau la cei pe care i-au lăsat acasă fără sprijin? Este greu să ne imaginăm astăzi, cum a primit vestea morții lui Spănu Stan, soția lui Maria, sau copiii săi Ion, de 3 ani, Aneta, de 9 ani, Lenuța, de 7 ani și Teodora, de 5 ani. Și ne gândim cum au supraviețuit Măriuca și fiica ei Olimpia, care avea 1 an când tatăl ei, Mușat Vintilă a căzut pe front, care aveau o avere ce însemna o casă și un hectar de pământ.¹¹⁴

Este important să-i amintim și să-i pomenim pe cei care și-au sacrificat tot ce au avut mai scump, să prețuim efortul lor și al familiilor îndoliate, pentru că astăzi noi nu am fi ceea ce suntem fără jertfa acestor oameni umili.

După încheierea celui de al Doilea Război Mondial, combatanții care au supraviețuit războiului, s-au întors pe la vetrele lor încercând să revină la normalitate, la viața de dinainte. Dar așa cum spunea și Marin Preda „*timpul începuse să-și piardă răbdarea cu oamenii*”¹¹⁵ pentru că norii negri se adunaseră deasupra țării noastre.

Profitând de prezența trupelor sovietice pe teritoriul României, comuniștii vor prelua puterea, iar pentru a-și atinge țelul nu se vor da înlături de la nicio josiție. De exemplu, într-un raport al Postului de Jandarmi Amara din 1945 se precizează: „*În ultimul timp la sate membrii organizației de stânga, fac o intensă propagandă printre săteni pentru a-i determina să se înscrie în*

Frontul Național Democrat folosind următoarele mijloace: Exponenții acestor organizații controlează morile, presele de ulei și dăracele de lână unde țărani sunt obligați să meargă... Ori aceștia nu pot să obțină rând decât dacă se înscriu în Partidul Comunist iar cei ce refuză fiind condamnați să aștepte 2-3 săptămâni; exasperați de asemenea șicane sunt nevoiți și acceptă să se înscrie”.¹¹⁶ Ce ar fi putut să facă țărani noștri, când aveau de ales între a-și condamna familia la moarte, prin înfometare, sau să se înscrie în Partid, au făcut ceea ce comuniștii se așteptau oricum să facă.

Un alt exemplu grăitor este oferit tot de un document al jandarmilor din Amara, din același an care afirmă că: „*Locuitorii din Slobozia Nouă sunt nemulțumiți pentru că zahărul s-a distribuit de la d-ul Primar de acasă, iar funcționarilor care nu s-au înscris în Frontul Plugarilor nu li s-a dat zahăr. Se mai face șicane locuitorilor care scot diferite acte de la Primărie, obligându-i ca să se înscrie în organizația Frontului Plugarilor*”.¹¹⁷

Nu trebuie să ne uimească procedeele utilizate de oamenii numiți de ei având în vedere că cei care s-au înscris primii în partid erau în marea lor majoritate dintre cei mai corupți: „*În comuna Slobozia Nouă a fost numit un secretar comunal (de către comuniști-n.n.), un cetățean care a mai fost secretar comunal și a fost condamnat la un an de închisoare pentru delapidare, pedeapsă ce a și executat*”.¹¹⁸

Deși rezultatul alegerilor, organizate în data de 19 noiembrie 1946, a fost falsificat de comuniști, în Darea de seamă care poartă semnătura șefului Postului Slobozia Nouă și Amara se precizează: „*1) Votarea a decurs în ordine și liniște. 2) Nu s-a petrecut niciun fel de incident în această secție de votare. 3) Cetățenii în alegeri s-au prezentat liniștiți, nu s-au abătut de la ordinele primite de la autoritățile competente însărcinate cu*

¹¹³ Arhivele Statului Ialomița, fond Pretura Plăși Slobozia, dosar 209/1943, f. 59.

¹¹⁴ *Ibidem*, f. 153.

¹¹⁵ Marin Preda, *Moromeții*, vol. I, Jurnalul Național, București, 2009, p. 414.

¹¹⁶ Arhivele Statului Ialomița, fond Legiunea de Jandarmi Ialomița, dosar 274/1945, f. 3.

¹¹⁷ *Ibidem*, f. 8.

¹¹⁸ *Ibidem*, f. 1.

menținerea ordinii. 4) *Alegerile au decurs în mod normal și cu reușita guvernului*".¹¹⁹

Ori când s-a mai întâmplat în istoria alegerilor din România ca totul să decurgă atât de bine? Era de fapt începutul unei politici de cosmetizare a adevărului care trebuia întotdeauna să fie pe placul autorităților.

După preluarea puterii comuniștii încep să pună în practică programul lor care însemna naționalizarea, colectivizarea și industrializarea. Zvonuri alarmante privind pericolul colectivizării au început să circule încă din 1944, datorită informațiilor pe care soldații români le aflaseră pe Frontul din Est, acesta fiind de altfel unul din motivele importante pentru care comuniștii nu au fost susținuți la noi în țară.

Țăranii de la câmpie s-au opus și ei colectivizării, pentru că pentru ei familia și pământul erau lucrul cel mai de preț. Este adevărat că rezistența lor nu a fost una armată, așa cum s-a întâmplat în Banat, M-ții Apuseni sau Maramureș, dar acest lucru s-a datorat imposibilității unei astfel de rezistențe. Ei nu erau naivi să se lase amăgiți de promisiunile deșarte ale unui viitor luminos și au făcut tot ce le-a stat în putere pentru a amâna cât mai mult intrarea în colectiv.

Mărturie în acest sens stau și răspunsurile din interviurile realizate cu bătrânii satului care spun: „*Prima dată a intrat populația săracă care nu avea ce mânca și mai târziu i-au forțat cu dări, cu impozite, le luau animalele și i-au trecut pe toți în colectiv până în '57*” (Chivu Grigore, 80 de ani) sau „*întâi s-au înscris oamenii săraci, care nu aveau pământ, animale și pe urmă și pe cei bogați, cu animale ...*” (Ștefan Marin, 73 de ani). Ei își amintesc suferințele îndurate alături de părinții lor: „*Da, ne-au luat și mălaiul din hambar, ne-au luat și grâul și nu aveam ce mânca ...*” (Bordei Paraschiva, 72 ani). Ca urmare a hotărârii noii puteri, la 13 august 1950, s-a înființat la Slobozia Nouă Gospodăria Agricolă Colectivă „*Al. Petofi*”,

care din 1964 devine Cooperativa Agricolă de Producție „*Al. Petofi*”. În anul 1952 în această gospodărie erau înscrise 107 familii, iar terenul pe care aceasta îl avea în exploatare totaliza 621,50 ha. Dimensiunile cooperativei agricole au sporit în anul 1970, fiind înscrise 454 familii, care exploatau 2172 ha. Cooperativa a obținut producție vegetală, animală, avicolă, apicolă și piscicolă. Conducerea era exercitată de Adunarea Generală, președinte, Consiliul de conducere și Comisia de revizie.

Pentru a înțelege mai bine situația care exista la începutul înființării colectivului voi reproduce din prima Dare de seamă anuală, realizată în anul 1952 de către G.A.C. „*Al. Petofi*”:¹²⁰

COMPONENȚA G.A.C. LA 31 DEC. 1952

Nr. familii	Fără pământ	Săraci	Mijlocași	Total
Existente la 1.I.1952	-	32	35	67
Intrate în cursul anului 1952	6	7	39	52
Excluse și ieșite în cursul anului 1952	-	2	10	12
Existente la 31.XII.1952	6	37	64	107

Nr. membrilor de familie existenți la 31.XII.1952	287
Bărbați între 16-60 de ani	115
Femei între 16-55 de ani	96
Adulți incapabili de muncă	15
Tineri existenți între 12-16 ani	27

PERSONALUL ADMINISTRATIV ȘI DE SERVICIU:

Președinte	DIMA BORDEI, 5 clase primare
Socotitor	MARIN STANCIU, 7 clase primare
Ajutor de socotitor	1
Casier	1
Magazioner	1

În concluzie, putem observa că din totalul populației doar un sfert se înscrisese în colectiv, aceștia erau în special oamenii săraci, lucru confirmat și de bătrânii satului, președintele era un sătean care avea o pregătire rudimentară, fapt ce va afecta funcționarea cooperativei. Se remarcă, de asemenea, că nicio femeie nu făcea parte din personalul de conducere.

Lucrurile au evoluat pe măsură ce comuniștii erau mai siguri de putere și au reușit să pună în aplicare politica de colectivizare forțată. Acest lucru este

¹¹⁹ Arhivele Statului Ialomița, fond Legiune de Jandarmi Ialomița, dosar 409/1946, f. 88.

¹²⁰ Arhivele Statului Ialomița, fond C.A.P. „Al Petofi”, dosar 1/1952, f. 1-10.

demonstrat și în Slobozia Nouă de situația prezentată în Darea de seamă anuală a C.A.P. pe anul 1970.¹²¹

NUMĂRUL DE FAMILII:

Existente la 31 dec. 1969	Înscrieri de noi familii în 1970	Familii ieșite în cursul anului 1970	Existente la 31 dec. 1970
454	-	-	454

SITUAȚIA MEMRILOR FAMILIILOR PE CATEGORII DE VÂRSTĂ:

	Total	Din care bărbați
Nr. total al membrilor de familie (toate vârstele)	1690	828
Nr. cooperabililor apti de muncă Bărbați între 16-64 și femei între 16-59	538	300
Nr. membrilor de familie apti de muncă care lucrează permanent în afara C.A.P.	103	80
Nr. membrilor de familie inapti de muncă	23	7
Nr. membrilor de familie cu vârstă peste 65 de ani (bărbați) și 60 de ani (femei)	145	53
Nr. membrilor de familie în vârstă de 14 și 15 ani	83	40
Nr. membrilor de familie sub 14 ani	798	348

PERSONALUL ADMINISTRATIV ȘI DE SERVICIU:

Președinte	1
Contabil șef	1
Contabili	3 (1 femeie)
Casier	1
Magazionieri	1
Personal de serviciu	2
Personal la creșe și grădinițe de serviciu	2 (femei)
Brigadieri	4
Șefi de ferme	2

După revoluția din 1989 și revenirea la sistemul democratic, potrivit dispozițiilor Legii fondului funciar, C.A.P. „Al. Petofi” intră în lichidare în anul 1991. Dar retrocedarea pământurilor venea prea târziu pentru țărani români, care după o viață de muncă la colectiv nu mai aveau forța să o ia de la capăt: „Când am fost în putere am muncit la colectiv, când să muncesc pentru mine n-am mai putut, am îmbătrânit” (Ștefan Marin, 73 de ani).

Prof. Maria Popescu

Bibliografie

- ✓ **Fondul Primăria orașului Slobozia:** dosare nr. 138/1892, 272/1924, 335/1928, 376/1930, 425/1933, 456/1935553/1940, 605/1942.
- ✓ **Fondul Primăria comunei Slobozia Nouă:** nr. 1/1905, 6/1936, 15/1940, 21/1942, 30/1946, 50/1949.
- ✓ **Fondul Pretura Plășii Slobozia:** dosare nr. 11/1928, 20/1930, 22/1930, 65/1933, 94/1936, 209/1943, 213/1943, 263/1946, 295/1948.
- ✓ **Fondul C.A.P. „Al Petofi”:** dosare nr. 1/1952, 24/1970.
- ✓ **Fondul Legiunea de Jandarmi Ialomița:** dosare nr. 62/1940, 68/1941, 175/1943, 274/1945, 409/1946, 504/1947.
- ✓ **Fondul Prefectura Județului Ialomița:** dosare nr. 24/1929, 2/1936, 40/1944, 86/1944.
- ✓ **Recensământul general al populației României din 29 dec. 1930,** publicat de dr. Sabin Manuilă, vol. I (partea I, II, III), Ed. Institutului Central de Statistică, f.a.
- ✓ **Recensământul general al populației României din 29 dec. 1930,** publicat de dr. Sabin Manuilă, vol. II, Tipărit la Monitorul oficial, București, 1938.
- ✓ **Recensământul general al populației României din 29 dec. 1930,** publicat de dr. Sabin Manuilă, vol. IX, Ed. Institutului Central de Statistică, f.a.
- ✓ **Cotenescu, M., Vlădăreanu, Al., Tezaur de documente ialomițene,** vol. I 1392-1944, București, 1991, p. 254.
- ✓ **Geacu, S., Dicționar geografic al județului Ialomița,** Ed. Enciclopedică, București, 1997.
- ✓ **Grigorescu, Șt., Așezări și monumente ialomițene,** Ed. Helis, Slobozia, 2006.
- ✓ **Grigorescu, Șt., Inscriptii din Județul Ialomița,** Ed. Episcopiei Sloboziei și Călărașilor, Slobozia, 2009.
- ✓ **Pârnuță, Gh., Istoria învățământului din județul Ialomița,** vol. I 1300-1918, Slobozia, 1977.
- ✓ **Provianu, I.I., Dicționar geografic al Județului Ialomița,** Tipografia Viitorul, Târgoviște, 1897.
- ✓ **Rădulescu, S., O privire înapoi.... după 40 de ani,** lucrare monografică, în manuscris.
- ✓ **Stoian, G., Grigorescu, Șt., Mare, R., Slobozia culturală, monografie,** Ed. Star Tipp, Slobozia, 2006.
- ✓ **Stoian, G., Slobozia-Contribuții monografice,** Ed. Star Tipp, Slobozia, 2007.
- ✓ **Stoian, G., Almanahul Sloboziei,** Ed. Star Tipp, Slobozia, 2008.
- ✓ **Ursescu, V.A., Anuarul Județului Ialomița pe 1906,** Tipografia Constantin I. Șeicărescu, Călărași, 1906, p. 456.
- ✓ *****, Slobozia 400: Studii și comunicări monografice,** Ed. Hermes, Slobozia, 1994, p. 9.

¹²¹ Arhivele Statului Ialomița, fond C.A.P. „Al Petofi”, dosar 24/1970, f. 1-15.

DIN TRADIȚIILE CULINARE ALE BĂRĂGANULUI IALOMIȚEAN

Tradiția culinară ialomițeană este rezultatul sintezei realizate de-a lungul timpului între experiențele locale și influențele venite din alte culturi. Rețetele gastronomice identificate sunt diverse, valorificând resursele de hrană oferite de mediul natural și cel economic, în ritmurile dictate de viața cotidiană și calendarul sărbătorilor.

Bucatele ialomițene au dobândit specificitate într-un cadru natural variat, reprezentat de câmpie, lunci, terase înalte și joase. Acest relief a permis locuitorilor practicarea unor ocupații străvechi: cultivarea plantelor, creșterea animalelor, pescuitul, vânatoarea. Astfel, preparatele zonei se bazează

pe: legume, cereale, carne, pește, lactate, vânat, uleiuri vegetale, fructe și se deosebesc prin gusturi, arome, tehnici de elaborare. Un loc aparte îl ocupă dulciurile, plăcintele, compoturile, dulcețurile pline de savoare.

Unele ingrediente și tehnici culinare sunt atestate încă din epoca preistorică.

Cercetările arheologice desfășurate de-a lungul principalelor cursuri de apă (Ialomița, Brațul Borcea) sau pe malurile unor lacuri (Strachina, Amara, Fundata, Dridu) au evidențiat evoluția comunităților umane în acest spațiu al câmpiei începând din Preistorie (mil. VI î.Hr.) și până în plină epocă medievală (sec. XVII-XVIII). Au fost atestate arheologic urme de locuire la: Bordușani, Căzănești, Ciulnița, Bordușelu, Coșereni, Copuzu, Miloșești, Platonești, Giurgeni, Crăsani etc.

Astfel, s-a demonstrat faptul că, în preistorie, comunitățile umane aveau ca principale activități cultivarea plantelor și

creșterea animalelor. Dieta oamenilor preistorici, așa cum vom vedea mai jos, era completată și prin pescuit, cules sau vânatoare. Informațiile despre modul de hrană al acestora sunt indirecte datorită perisabilității alimentelor. S-au descoperit semințe ale unor plante cultivate: orz, grâu, secară, mazărice și bob. Puteau fi păstrate în vase mari de provizii, confecționate din lut. Semințele erau măcinate în scopul consumării cu ajutorul râșnițelor și al frecătoarelor. Specialiștii formulează ipoteza realizării unor fierturi din cereale.¹²²

Necesarul de nutrienți era asigurat și prin consumul de carne provenită de la animalele domestice (ovine, caprine, bovine, porcine) sau sălbatice (calul, cerbul, mistrețul, bourul). De asemenea, erau prezente în alimentația epocii: peștele, păsările, scoicile.¹²³

La Bordușani-Popina (mil. V î. Hr.) de exemplu, pe baza analizelor pluridisciplinare au fost determinate câteva tehnici de preparare și conservare a unor alimente de origine animală, și anume: afumarea sau uscarea peștelui și fierberea scoicilor.¹²⁴ De

asemenea, existența cuptoarelor în locuințe sau în exteriorul acestora indică o altă tehnică de preparare a hranei bazată pe alimente de origine animală sau vegetală, coacerea.¹²⁵

În epocile ulterioare, observăm că se mențin preocupările privind îmbunătățirea hranei și a modului de preparare. Astfel, la strămoșii noștri, geții din Câmpia

¹²² Marin Cârciumar, *Paleobotanica. Studii în preistoria și protoistoria României (Istoria agriculturii din România)*, Iași, 1996.

¹²³ A. Bălășescu, V. Radu, D. Moise, *Omul și mediul animal între milenii VII-IV î.e.n. la Dunărea de Jos*, Târgoviște, 2005, p. 55-60.

¹²⁴ ***, *Bordușani, oameni, istorie, natură*, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2007.

¹²⁵ *Ibidem*.

Bărăganului, se păstrează tehnicile vechi despre care am vorbit mai sus și se adaugă altele noi ca urmare a progreselor tehnice ale vremii. Prelucrarea uneltelor din fier și utilizarea roții olarului au permis îmbunătățirea rețetelor alimentare.

Pe teritoriul județului Ialomița au fost

descoperite 48 de așezări getice, între care amintim pe cele de la Țândărei, Fetești, Piscul Crăsani.¹²⁶ Cea mai reprezentativă pentru perioada în discuție este așezarea de la Piscul Crăsani care a fost identificată de Vasile Pârvan cu dava getică *Helis*, centrul politic și militar al regelui Dromihete. Este interesantă pentru tema noastră relatarea făcută de Diodor din Sicilia, referitoare la ospățul organizat de Dromihete pentru regele macedonean Lisimah cu ocazia încheierii conflictului militar dintre cei doi (292 î.Hr.):

*„Rândui tot felul de mâncăruri alese, servite pe o masă de argint, iar tracilor le-a dat să mănânce zarzavaturi și carne, dar pregătite cu măsură, așezându-le pe niște tăblițe de lemn care țineau loc de masă. În cele din urmă, a pus să se toarne vin în cupe de aur și de argint, pe câtă vreme el și ai săi beau vinul în pahare de corn și de lemn, așa cum obișnuiesc geții.”*¹²⁷

După cum se vede, la mesele geților, se consumau preparate din carne și legume, iar ca băutură era prezent vinul.

O relatare mai bogată ne este transmisă de către Tiberius Flavius, ambasador roman la curtea regelui Decebal în anul 106 d.Hr., din care rezultă menținerea „meniului” de mai sus în bucătăria tradițională geto-dacă dar și completarea acesteia cu alte alimente, cum ar fi: carne de vițel friptă pe jar, porumbei sălbatici rumeniți, carne la țepușă, miere și fructe¹²⁸ (struguri, pere păstrate în fân).

O constantă în puținele relatări ale anticilor, privind bucătăria geto-dacilor, este consumul pâinii dospite împreună cu carnea friptă. Acest fapt este dovedit și de descoperirile arheologice de la Piscul-Crăsani și Bordușani-Popina.¹²⁹ În cadrul inventarului de uz casnic un loc important îl dețin rășnițele și diversele obiecte din fier (țepușe, vătraie, lopățele).

În perioada următoare, este posibil ca bucătăria autohtonă să fi fost influențată de obiceiurile romane, dar acest fapt este mai greu de stabilit pentru teritoriul nostru. O achiziție provenită din bucătăria romană se pare că a fost plăcinta.¹³⁰ Oricum, este cert faptul că, după abandonarea oficială a Daciei, daco-romanii, chiar dacă n-au scris, sigur au gătit și au mâncat.

Prezența unor comunități umane din spațiul slav, ca urmare a migrațiilor din secolele III-XIII, a completat bucătăria localnicilor cu prepararea fierturilor din carne și legume. Ciorbele, supele intrate acum în spațiul românesc vor cunoaște ameliorări și îmbunătățiri în special, în zonele extracarpătice. La noi, au devenit tradiționale, de exemplu, ciorbele acrite cu diverse fructe necoapte sau borșurile dintre care cel mai răspândit este borșul de pasăre cu tăitei de casă.

Începând din secolul al XVI-lea și până în prima jumătate a secolului al XIX-lea, tradiția culinară ialomițeană a cunoscut o

¹²⁸ Stelian Nistor, *Ghidul gastronomic al României*, Ed. House of Guides, 2004, p. 12.

¹²⁹ George Trohani, *Locuirea getică din partea de nord a Popinei-Bordușani*, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2008.

¹³⁰ Stelian Nistor, *op. cit.*, p. 12.

¹²⁶ V. Pârvan, *Getica. O protoistorie a Daciei*, 1926.

¹²⁷ Diodor din Sicilia, *Biblioteca istorică* apud Homer Radu, Petru-Ioan Orha, *Documente din istoria românilor*, București, 1996, p. 20.

puternică influență orientală, ca urmare a dominației exercitate de Imperiul Otoman. Atunci au apărut rețete noi, bazate pe orez și cartofi, sosuri, preparate din carne tocată, legume, dulciuri însirocate, cafeaua și tutunul. Dintre acestea amintim: pilaf, ciulama, musaca, baclavale, sarailii și altele.¹³¹

În singura așezare urbană medievală din estul Munteniei, Orașul de Floci-locul de naștere al marelui voievod, Mihai Viteazul-o parte dintre alimentele amintite sunt atestate atât de descoperirile arheologice, cât și de sursele documentare. Inventarul arheologic din cuprinsul așezării atestă cultivarea cerealelor, creșterea animalelor, o gamă diversă de meșteșuguri, dar și schimburile comerciale care au asigurat prosperitatea locuitorilor vreme îndelungată.

Scurtele relatări documentare amintesc de prezența negustorilor locali și străini la Orașul de Floci și a unui port însemnat, prin care se exportau boi, oi, sare, unt, seu, vin, miere, piei de vită, lemne și cereale.¹³² De asemenea, relatările călătorilor străini vorbesc despre existența grădinilor de legume, a livezilor, viilor sau a morilor pentru măcinatul cerealelor.¹³³ Probabil că una dintre cele mai mari bogății ale zonei era peștele, deoarece imaginea acestuia a fost aleasă ca emblemă a orașului.¹³⁴ Se confirmă faptul că bucătăria comunităților situate de-a lungul apelor se bazează pe prepararea peștelui.

Vesela de import și autohtonă, asociată cu ustensile confecționate cu grijă atestă un nivel de civilizație remarcabil, o bucătărie rafinată, în care se consumau produse diverse, dintre care unele erau considerate, probabil, delicatose. La mesele localnicilor se găsea, probabil, pe lângă vinul

tradițional și rachiul produs în distileriile administrate de Tudora, mama lui Mihai Viteazul.¹³⁵

În această perioadă, începând cu secolul al XVII-lea, se înregistrează prezența porumbului, venit pe filieră otomană, care a înlocuit ponderea grâului în alimentația de bază. Fiertura din porumb măcinat, tradiționala mămăligă, astăzi, a început să fie asociată cu diverse preparate (saramură de pește, sarmale, tocăniță, ciulama etc.). De asemenea, se pare că, din motive de rezistență economică și psihologică la pretențiile turcilor, care consumau numai carne de oaie și de vită, românii au preferat să crească porci și să diversifice modalitățile de preparare a acestei cărnii. Trebuie remarcat faptul că noutățile aduse în alimentație nu erau prezente pe mesele tuturor. Un studiu publicat de dr. Gh. Crăiniceanu în 1895 arată că alimentul de bază al țaranului român, deci și al celui din Ialomița era, la finalul secolului al XIX-lea, mămăliga. Autorul susține că pâinea era rezervată sărbătorilor și evenimentelor familiale. Țăranii consumau puțină carne mai ales în timpul iernii, când sacrificau porcul. În rest, hrana se baza pe legume. Spre deosebire de alte zone, ialomițenii consumau substanțial produse lactate, ouă și pește.¹³⁶ Totodată, alimentația se supunea rigorilor posturilor de peste an.

În secolul al XIX-lea s-a intensificat popularea Bărăganului cu numeroase stâne, târle și armane, multe dintre ele transformate ulterior în sate: Gheorghe Doja, Munteni-Buzău, sau cartiere ale satelor, denumite după zonele de munte sau din Ardeal din care

¹³¹ Stelian Nistor, *op. cit.*, p. 13.

¹³² Anca Păunescu, *Orașul de Floci, un oraș dispărut, din Muntenia medievală*, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2005, p. 7.

¹³³ *Ibidem*, p. 8.

¹³⁴ *Ibidem*, p. 9.

¹³⁵ ***, *Ialomița. 12 obiective istorice, culturale și turistice*, Slobozia, 2011, p. 54.

¹³⁶ Dr. Gh. Crăiniceanu, *Igiena țaranului român, locuința, încălțăminte și îmbrăcăminte, alimentațiunea în diferite regiuni ale țării și în diferite timpuri ale anului*, Lito-Tipografia Carol Göbl, București, 1895, pe books.google.com/books/about/Igiena_teranului_roman.

proveneau noii veniți (Mocani, Sibieni, Moroieni).

Prezența acestora a adus o diversificare remarcabilă a bucătăriei ialomițene, cu preparate specifice, între care „sloi” de oaie (un fel de tochitură, pregătită îndelung, la foc domol), care se mai consumă și astăzi. Distingem relativa simplitate a preparatelor acestor comunități.

Universul culinar ialomițean s-a îmbogățit ca urmare a stabilirii pe aceste meleaguri a unor grupuri etnice care aveau bucătării specifice.

În a doua jumătate a secolului al XVII-lea, au ajuns în Dobrogea primele grupuri de ruși lipoveni. Pribegia lor a fost determinată de măsurile de occidentalizare a societății și de reformare a Bisericii Ruse impuse de Petru I cel Mare. Ei au ajuns în Balta Ialomiței la sfârșitul secolului al XVIII-lea. În județul Ialomița, singura comunitate de ruși lipoveni o întâlnim pe malul Borcei, în comuna Bordușani. Existența acesteia este atestată documentar între anii 1831-1837.¹³⁷ Principala ocupație a acestora a

fost pescuitul, dar practica, de asemenea, agricultura și comerțul. La sfârșitul secolului al XVIII-lea, un călător rus îi găsea pe rușii lipoveni de la Dunăre în bazarul de la Istanbul, unde vindeau pește sărat, miere, cereale și piei, mărfuri transportate până în capitala Imperiului Otoman pe calea apei.¹³⁸

¹³⁷ Tezaur de documente ialomițene (1392-1944), vol. I, București, 1991, p. 103.

¹³⁸ Vitalie Buzu, Florin Vlad, *Bordușani, coordonate istorice*, în revista *Helis*, 2007.

Alimentul de bază este peștele, bucătăria lipovenească fiind cunoscută și apreciată pentru preparatele pe bază de pește: ciorbele acrite cu oțet, pruntatul, peștele rasol, marinat, afumat. Pe lângă acestea, alte mâncăruri specific lipovenești sunt găluștele cu carne, șiile (ciorbele de varză), dar și dulciurile, femeile reușind chiar și în timpul posturilor să facă deserturi delicioase, cum ar fi plăcintele cu fructe, marmeladele și clătitele.

În Săptămâna Brânzei, înainte de Postul Paștelui, se mănâncă *blini*, *piroști* și *varinichii*, iar în prima săptămână din post, majoritatea staroverilor nu consumă alimente fierbinți sau preparate cu ulei, pregătindu-se prin post și rugăciuni pentru spovedanie și împărtășanie.

O incursiune în bucătăria aromână este un bun prilej de a cunoaște alt grup etnic stabilit în Bărăganul ialomițean, care a contribuit la constituirea tabloului cultural cu aspecte care țin de rânduiețile vieții de zi cu zi, oglindite în specificul culinar.

Primii aromâni au venit în Slobozia în jurul anului 1940, din Cadrilaterul românesc, aflați mai mult în tranzit către Tulcea și Constanța. După 1953 au început să se stabilească și aici, proces care s-a încheiat în jurul anului 1960. Preocupați de creșterea animalelor, în special oi, dar și de comerț sau finanțe, aromânii (machedonii-în vorbirea localnicilor) au fost integrați armonios în comunitatea ialomițeană, spiritul lor cooperant, folclorul și obiceiurile lor făcând casă bună cu spiritualitatea locală.

Din bucătăria aromânilor nu lipsește brânza de oi. Mâncărurile tradiționale armânești cuprind preparate ca: pitele (pita di vează, plăcinta de spanac, urzici, praz sau ștevie, pita di ghiză-plăcinta de brânză, pita di curcubetă-plăcinta de dovleac), piperchi (un fel de tocăniță de legume cu brânză și iaurt), tarator (numit de greci tzatziki), sarmăluțe cu ghiză (cu urdă).

Atestați documentar pe teritoriul Țării Românești în secolul al XIV-lea, romii apar în izvoarele referitoare la zona ialomițeană abia în secolul al XVI-lea. În 1571, Alexandru Mircea întărea vătafului Zlate trei sate, printre

care și Bora și a treia parte din țiganii aflați acolo.¹³⁹ Nomazi din fire, aceștia aveau o bucătărie bazată în principal pe carne, aliment care trebuia să le asigure energia necesară dinamismului lor. Se observă că mâncărurile consumate în jurul focului sunt fierte, fripte și însoțite, uneori de sosuri simple. Bucătăria romă este improvizată și valorifică resursele comunității în preajma căreia aceștia se așezau. Familiile de romi devenite sedentare în satele ialomițene și-au însușit rețetele tradiționale, însă nu au uitat niciodată să-și etaleze tradiția în cadrul sărbătorilor comunității (nunți, botezuri etc.). Și astăzi, mesele acestei etnii păstrează tradiționalul completat de rețetele vremii.

Pe baza chestionării unui număr de 150 de persoane din 42 de localități ialomițene am reușit să conturăm câteva caracteristici locale ale tradițiilor culinare. Incursiunea în evoluția istorică a comunităților Bărăganului ialomițean conturează ideea unor tradiții străvechi sau mai recente în bucătăria ialomițeană.

Aliment de bază, pâinea era cunoscută din neolitic și a fost prezentă totdeauna în meniul locuitorilor zonei. Astăzi, se mai păstrează în mediul rural și lipii din aluat de pâine sau, mai rar, turte nedospite, consumate fierbinți. Industria de panificație a preluat aceste sortimente, dar nu și modul de preparare tradițional.

Un alt aliment răspândit în secolele anterioare, mămăliga, nu mai apare în

consumul zilnic, fiind destinat asocierii cu anumite alimente (peștele, sarmalele, ciulamaua, mâncarea de urzici, tochiturile).

Reținem din informațiile oferite de persoanele chestionate existența unor preparate culinare tradiționale destinate consumului în anumite ocazii. Menționăm că, la claca organizată pentru tors, scărmanat lână, curățat de porumb, depănușat pentru tutun, erau pregătite scovergi, porumb fiert, turtoi. Aceste alimente au dispărut practic de pe mesele localnicilor, la fel ca păsatul, puriceii de mămăligă, lubenele cu lapte prins, ciorba cu jumări de porc, colarezii cu lapte, plăcinta de sfeclă, dovleacul fiert în lapte, turta în foi, ghismana, chisălița de corcodușe și altele.

Uscățelele, un fel de desert, apăreau pe mese la scăldatul copilului, la botez, de Lăsata Secului, sau la împăcaciune. Măcinicii se mai prepară și astăzi în ziua de 9 martie, dar nu se mai respectă integral rețeta tradițională. De Joia Mare, gospodinele de la țară mai prepară mâncarea de prune uscate. De Paște, se prepară pasca, dar și cozonacul, gighirul, stufatul, mai ales în mediul rural. De Ignat se face pomana porcului cu tochitură. La nunți se servește delicioasa ciorbă de potroace, iar plăcinta fiartă este pregătită de către soacra mică pentru ginere.

Antreurile contemporane au, de regulă, ca ingrediente: legumele, carnea, ouăle. Remarcăm simplitatea și rafinamentul unor asemenea preparate, cum ar fi ardeii copti cu omletă.

Dacă fierberea sau frigerea peștelui sunt operațiile de preparare străvechi ale acestui aliment, atestat pentru așezările din apropierea apelor încă din Preistorie, unele preparate actuale atestă creativitatea localnicilor: musacaua de pește, răcitura, chiftelele de pește. În schimb, nu se mai consumă scoici și raci.

În zona noastră, ciorbele ocupă un loc important în meniu. Fie că sunt din legume, carne sau pește, ele sunt acrite cu borș pregătit în casă, la țară sau cumpărat din comerț. Mai rar, sunt utilizate oțetul sau sarea de lămâie, zeama de

¹³⁹ *Tezaur de documente ...*, p. 43-44.

varză murată sau fructele verzi (corcodușe, aguridă). După un avânt semnificativ al utilizării unor produse de genul supelor-instant, concentratelor pentru supe/ciorbe sau al bazelor pentru mâncăruri, în prezent, se remarcă o anumită tendință, timidă, e drept de revenire la ingrediente de casă în prepararea mâncărilor. Din această categorie menționăm preferința localnicilor pentru ciorba de pasăre cu tăiței de casă, ciorba de perișoare și mai ales pentru ciorba de burtă.

Felurile principale sunt bogat reprezentate în bucătăria noastră. Ingredientele acestora și modurile de preparare reflectă adaptabilitatea la resursele oferite de natură și receptivitatea la influențele externe prelucrate original. Mâncărurile din legume, proaspete sau conservate, cu sau fără carne se prepară cu ulei. S-a renunțat la folosirea unturii de porc pentru gătit, după cum și păstrarea cărnii de porc în untură a fost abandonată. Sosurile sunt de obicei colorate cu roșii sau cu bulion. Ialomițenii prepară tocănițe, ostropel, fripturi la cuptor sau la grătar cu garnituri de legume, felurite tocături, pilaf etc.

Dulciurile sunt un capitol interesant al bucătăriei ialomițene. Pregătite cu pricepere, acestea alcătuiesc o listă bogată, în care regăsim: plăcinte cu brânză, cu dovleac, gogoși, cornulețe, salam de biscuiți, „nuci”, „faguri”, prăjitura „râioasă”, chec și multe altele care fac deliciul celor care le consumă și mândria celor care le pregătesc.

Începând cu anul 2011, Consiliul Județean și Muzeul Județean Ialomița organizează Festivalul-concurs de tradiție culinară ialomițeană „La Casa Tudorii”, desfășurat la Baza arheologică Orașul de Floci. Acțiunea și-a propus revigorarea interesului publicului pentru tradiția ialomițeană, descoperirea, promovarea și valorificarea unor rețete culinare specifice în contextul mai larg al afirmării identității locale.

Participarea numeroasă a concurenților și a publicului a dovedit succesul acestui proiect adresat întregii comunități ialomițene. Juriul alcătuit din specialiști în domeniu a avut misiunea, deloc

simplă, de a analiza după criterii riguroase preparatele înscrise în concurs. Cei prezenți s-au delectat cu bucatele prezentate și s-au bucurat de momentele de spectacol oferite de artiștii din zonă care au făcut din festival o adevărată celebrare a tradiției.

Specificul meleagurilor ialomițene este exprimat și de tradițiile culinare care îmbină capacitatea locuitorilor de a valorifica inteligent resursele oferite de natură și de a recepta în mod creator influențe venite din alte culturi.

Prof. Emilia Vlad ✉

Bibliografie

- ✓ Bălășescu, A., Radu, V., Moise, D., *Omul și mediul animal între milenii VII-IV î.e.n. la Dunărea de Jos*, Târgoviște, 2005.
- ✓ Buzu, V., Vlad, F., *Bordușani, coordonate istorice*, în revista „Helis”, 2007.
- ✓ Cărciumaru, M., *Paleobotanica. Studii în preistoria și protoistoria României (Istoria agriculturii din România)*, Iași, 1996.
- ✓ Nistor, S., *Ghidul gastronomic al României*, Ed. House of Guides, 2004.
- ✓ Păunescu, A., *Orașul de Floci, un oraș dispărut, din Muntenia medievală*, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2005.
- ✓ Pârvan, V., *Getica. O protoistorie a Daciei*, 1926.
- ✓ Radu, H., Orha, P.I., *Documente din istoria românilor*, București, 1996.
- ✓ Trohani, G., *Locuirea getică din partea de nord a Popinei-Bordușani*, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2008.
- ✓ ***, *Tezaur de documente ialomițene (1392-1944)*, vol. I, București, 1991.
- ✓ ***, *Bordușani, oameni, istorie, natură*, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2007.
- ✓ ***, *Ialomița. 12 obiective istorice, culturale și turistice*, Slobozia, 2011.

**REFLECȚII ASUPRA EPISTEMOLOGIEI
ISTORIEI DIN ROMÂNIA
DE DUPĂ 22 DEC. 1989**

**1. Specificul abordării
Epistemologice a istoriei**

Epistemologia istoriei constă în cercetarea *fundamentelor* istoriei-ca-discurs (a presupuzițiilor, a „structurii de rezistență”). Ea își pune astfel de întrebări: Este istoria o știință? Cum putem cunoaște și explica faptele istorice? Există legi în istorie? Putem anticipa procesele și fenomenele istorice? La ce folosește istoria (care sunt rosturile ei)?

**2. Aspecte ale epistemologiei istoriei din
România, de după 22 dec. 1989**

2.1. Tablou de ansamblu

Declanșarea crizei epistemologice în domeniul istoriei s-a produs când „regimul politic socialist-totalitar”¹⁴⁰ s-a prăbușit, fapt care a determinat punerea sub semnul întrebării a paradigmei oficiale de scriere a istoriei. Bogdan Murgescu identifică următoarele **orientări epistemologice**: „marea majoritate a istoricilor români aderă mai mult sau mai puțin conștient la universul tematic și metodologic al școlii critice din secolul trecut”. (...) Există „o minoritate de poate 10% care încearcă să practice o istorie în spiritul „Analelor” și câteva figuri izolate care încearcă să recepteze și evoluțiile istoriografice ulterioare „școlii de la Annales””.¹⁴¹

**2.2. Două concepții postdecembriste de
epistemologie a istoriei (Neagu Djuvara și
Lucian Boia)**

2.2.1. Prezentarea concepțiilor

**a). „Relativitatea generală” a istoriei
(Neagu Djuvara)**

În lucrarea *Există istorie adevărată? Despre „relativitatea generală” a istoriei*.

¹⁴⁰ Ioan Scurtu, *Regimul politic din România (1948-1989)*, în: *Societatea de Științe Istorice din România, Studii și articole de istorie LXXIV-2009*, p. 14.

¹⁴¹ Bogdan Murgescu, *A fi istoric în anul 2000*, Editura ALL Educațional, București, 2000, p. 46.

Eseu de antropologie,¹⁴² Neagu Djuvara își asumă o perspectivă epistemologică asupra istoriei, anume perspectiva „filozofiei critice a istoriei”, despre care afirmă că este cel mai bine sintetizată de Raymond Aron, în *Introducere în filozofia istoriei*.¹⁴³ Autorul român distinge între: a) „istoria reală” („Istoria”); b) „istoria scrisă” („istoria *stricto sensu*”); c) „istoria ca vestigiu”, care intermediază între „istoria reală” și „istoria scrisă”.¹⁴⁴ Scopul declarat al lucrării este de a dovedi că „relativismul asumat de Raymond Aron” cu privire la istoria în sens strict este „prea prudent, prea timorat”¹⁴⁵ și afirmă „imposibilitatea absolută de a scrie asupra oricărui subiect din orice perioadă o istorie definitivă”.¹⁴⁶ În sensul strict „istoria rămâne o povestire a unor trăiri umane, trecute, care, orice am face, trece prin prisma prezentului” (...); „povestirea istoricului nu e oglindire (a unui trecut neorganizat), ci o creație nouă, „un tablou din imaginație”; ceea ce istoricul ia drept „fapt istoric” este o construcție a lui, pe baza unor relicve care, de obicei, nu reprezintă decât o mică fracțiune din trăirile trecute”.¹⁴⁷ Istoria scrisă este mai degrabă o artă, decât o știință.¹⁴⁸ Există o „relativitatea generală” a istoriei, care face ca istoria, ca știință, să fie efemeră. Cel care poate răzbate prin veacuri este „mai puțin Istoricul decât Poetul”.¹⁴⁹ „Relativitatea generală” a istoriei „nu ține atât de observator și de mediul său, cât de însuși obiectul studiului său; materia Istoriei nu e stabilă, nu e încremenită, ea e în mișcare; încontinuu *prezentul creează trecutul*”.¹⁵⁰ În cunoașterea istorică, primordială este comprehensiunea (înțelegerea), bazată pe „intuiție”, nu explicația, bazată pe cunoașterea

¹⁴² Neagu Djuvara, *Există istorie adevărată? Despre „relativitatea generală” a istoriei. Eseu de epistemologie*, ediția a V-a, Editura Humanitas, București, 2011.

¹⁴³ *Ibidem*, p. 5-6.

¹⁴⁴ *Ibidem*, p. 19.

¹⁴⁵ *Ibidem*, p. 7.

¹⁴⁶ *Ibidem*, p. 8.

¹⁴⁷ *Ibidem*, p. 128.

¹⁴⁸ *Ibidem*, p. 143.

¹⁴⁹ *Ibidem*, p. 143-145.

¹⁵⁰ *Ibidem*, p. 7.

legilor istoriei reale.¹⁵¹ Nu avem criterii care să garanteze stabilirea adevărului istoric. Istoricul nu trebuie să-și propună să fie obiectiv, el trebuie să-și propună să fie „imparțial” și „sinteza cea mai nepărtinitoare omenește cu putință” se poate obține printr-o „succesiune de parțialități”.¹⁵² „Relativitatea istoriei” este determinată și de faptul că „mersul vremii schimbă înțelesul trecutului”, cu alte cuvinte și pentru că „prezentul creează trecut”.¹⁵³

b). „Relativismul istoric” și istoria (Lucian Boia)

Lucian Boia distinge, de asemenea, între: „istoria reală” și „istoria ca discurs”. Domnia sa cercetează istoria din perspectiva „istoriei imaginarii”. „Trăim într-o lume de imagini, de imagini multiple și contradictorii. Nu sorbim realitatea, ci doar percepem inepuizabilele imagini ale ei”.¹⁵⁴

Poziția epistemologică asumată de acest autor este „relativismul științific”.¹⁵⁵ Cum se vede istoria din perspectiva „relativismului științific”? Istoria ca imagine „aspiră să se confunde cu realitatea”. Dar această aspirație este iluzorie, căci: istoria reală este prea mare pentru a o putea cuprinde; trebuie să selectăm, dar ceea ce considerăm a fi important „nu înseamnă altceva decât ceea ce vrem noi să însemne”.¹⁵⁶ „Izvoarele (...) nu sunt produse de „istorie”, ci de oameni, ele ne oferă de la bun început o istorie filtrată și tradusă, o lume de imagini peste care construim la rândul-ne alte lumi de imagini”; „metodologia înseamnă intenție”.¹⁵⁷ „Există (...) un proces inevitabil de mitificare a istoriei”.¹⁵⁸ În concluzie: „Noi nu ne întâlnim cu istoria reală, ci cu propriul nostru discurs despre istorie”.¹⁵⁹ „Trebuie

înțeles că *nu există istorie obiectivă*, și nu numai că nu există, dar nici nu poate exista”.¹⁶⁰ Istoricii trebuie să accepte „relativismul” ca fiind „condiția incontestabilă” a istoriei.¹⁶¹

2.2.2. Evaluări

Trăsătura comună principală a celor două concepții prezentate este perspectiva relativistă asupra istoriei (istoriografiei). *Relativismul*, în general, susține că valorile (adevărul, binele, frumosul etc.) nu există în sine, în mod absolut, obiectiv, ci există prin subiectul valorizator („Omul este măsura tuturor lucrurilor”- Protagoras).

Care sunt *consecințele relativismului*? În forma lui moderată, inconsecventă, relativismul, evidențiind relativitatea cunoștințelor noastre, este util prin combaterea dogmatismului, adică a încrederii necritice în valoarea cunoașterii. În forma lui radicală, consecventă, relativismul, în plan gnoseologic se auto-ruinează. Presupoziția relativismului radical, „Toate enunțurile sunt relative”, este un enunț paradoxal. Dacă acest enunț este adevărat, atunci el însuși este relativ, deci cu valoare de adevăr incertă. Dacă este fals, atunci există enunțuri care nu sunt relative. În oricare alternativă, relativismul nu se poate susține. Conștientizând acest impas, relativismul consecvent (precum al anticului Pyrrhon) recomandă „epochē”, adică abținerea de la exprimarea oricărei opinii. În plan ontologic, relativismul consecvent duce la concluzii subiectiviste (uneori cu tentă solipsistă), conform cărora totul există doar în conștiință.

Relativismul este prezent în concepțiile celor doi autori români atât în forma moderată, cât și în forma radicală, determinând atât merite, cât și deficiențe.

Un *merit* al acestor concepții constă în *evidențierea relativității cunoștințelor istorice*. Relativitatea rezidă, mai întâi, în faptul că aceste cunoștințe nu sunt definitive. Neagu Djuvara scrie în acest sens că există

¹⁵¹ Neagu Djuvara, *op. cit.*, p. 62-63.

¹⁵² *Ibidem*, p. 116-117.

¹⁵³ *Ibidem*, p. 129.

¹⁵⁴ Lucian Boia, *Istorie și mit în conștiința românească*, Editura Humanitas, București, 2010, p. 17.

¹⁵⁵ Lucian Boia, *op. cit.*, p. 5.

¹⁵⁶ *Ibidem*, p. 7-8.

¹⁵⁷ *Ibidem*, p. 20-21.

¹⁵⁸ Neagu Djuvara, *op. cit.*, p. 66.

¹⁵⁹ Lucian Boia, *op. cit.*, p. 78.

¹⁶⁰ Neagu Djuvara, *op. cit.*, p. 64.

¹⁶¹ Lucian Boia, *op. cit.*, p. 171.

„imposibilitatea absolută de a scrie asupra oricărui subiect din orice perioadă o istorie definitivă”¹⁶². Relativitatea mai constă și în multiplicitatea perspectivelor din care este abordată istoria reală. „O istorie unică este o utopie”, afirmă Lucian Boia.¹⁶³ „Să nu căutăm consensul în istorie. Nu îl vom găsi.”¹⁶⁴ Cei doi autori *semnalează pericolul nediferențierii perspectivelor*, de exemplu riscul deformării trecutului prin proiectarea asupra lui a semnificațiilor, prejudecăților etc. ale prezentului, risc semnalat și de Nicolae Iorga: „A vorbi despre oamenii și lucrurile trecutului în vocabularul curent e a greși de la un capăt la altul”.¹⁶⁵ Unul dintre exemplele lui Lucian Boia este următorul: „Atunci când Mihai Viteazul apare ca făuritor al „unității naționale”, ne aflăm în fața unui proces de mitificare, pentru simplul motiv că asupra faptei sale reale se proiectează ideologia statului național a ultimelor două secole, inexistentă în anul 1600”.¹⁶⁶ Și Neagu Djuvara, argumentând teza „prezentul creează trecut”, *semnalează* riscul deformării trecutului întrucât este interpretat prin optica prezentului.

Un alt *merit* al celor două concepții constă în *afirmarea rolului activ, constructiv al subiectului (istoricului) în cunoașterea istorică*. Neagu Djuvara scrie: „faptul istoric e, în ultimă analiză, o construcție, o „invenție” a istoricului”.¹⁶⁷ Lucian Boia rezonază: „Istoria este și ea o construcție intelectuală, nu un dat obiectiv”.¹⁶⁸

Există, însă, în concepțiile epistemologice ale celor doi istorici români și *formulări relativist-radical*. Astfel, din constatarea rolului constructiv al subiectului cunoscător în cunoașterea istorică, cei doi deduc *concluzii subiectiviste* (uneori cu

sugestii solipsiste), *negând posibilitatea oricărui conținut obiectiv al cunoașterii istorice*: „în științele umane elementul observat e transformat în chip absolut de observator-se poate spune, la limită, (...) că elementul observat nu există decât în conștiința observatorului”.¹⁶⁹ „Nu ne întâlnim cu istoria reală, ci cu propriul nostru discurs despre istorie”.¹⁷⁰

„Trebuie înțeles că *nu există istorie obiectivă*, și nu numai că nu există, dar nici nu poate exista”.¹⁷¹

Aceste teze relativist-radical induc în discursul celor doi istorici multiple *deficiențe* (inconsecvențe, contradicții, paradoxuri, erori în argumentare):

- cei doi afirmă în mod apodictic relativitatea cunoașterii istorice: există „imposibilitatea absolută de a scrie asupra oricărui subiect din orice perioadă o istorie definitivă” (Neagu Djuvara); ei evidențiază multitudinea de perspective asupra istoriei, care nu pot fi ierarhizate sub aspectul valorii de adevăr, dar argumentează ca și cum s-ar afla într-un punct de observație privilegiat; critică denaturarea trecutului determinată de optica prezentului, dar săvârșesc ei înșiși această greșală (de ex. Lucian Boia, de pe poziția europenismului său, îi reproșează lui Eminescu naționalismul);

- argumentează relativitatea faptelor istorice invocând... fapte istorice;

- pun sub semnul îndoielii valoarea cognitivă a explicației bazate pe ideile de cauzalitate, structuri obiective, legi și regularități în istorie, dar propun alți factori explicativi și interpretativi, nu mai puțin îndoielnici: „structurile imaginarului”,¹⁷² „empatie”, „vibrații armonice”, „iluminare”¹⁷³;

- Neagu Djuvara, pe de o parte, pune sub semnul îndoielii coerența ca un criteriu al identificării adevărului: „cât de șubredă e noțiunea de adevăr în istorie când e vorba de a

¹⁶² Neagu Djuvara, *op. cit.*, p. 8.

¹⁶³ Lucian Boia, *op. cit.*, p. 52.

¹⁶⁴ Lucian Boia, *Jocul cu trecutul. Istoria între adevăr și ficțiune*, Editura Humanitas, București, 1998, p. 170.

¹⁶⁵ N. Iorga, *Generalități cu privire la studiile istorice*, ediția a IV-a, Editura Polirom, Iași, 1999, p. 343.

¹⁶⁶ Lucian Boia, *Istorie ...*, p.67.

¹⁶⁷ Neagu Djuvara, *op. cit.*, p. 53.

¹⁶⁸ Lucian Boia, *Jocul ...*, p. 6.

¹⁶⁹ Neagu Djuvara, *op. cit.*, p. 85-86.

¹⁷⁰ Lucian Boia, *Jocul ...*, p. 78.

¹⁷¹ Lucian Boia, *Istorie ...*, p.64.

¹⁷² Lucian Boia, *Jocul ...*, p. 26.

¹⁷³ Neagu Djuvara, *op. cit.*, p. 59-63.

considera adevărată o afirmație fiindcă ea concordă cu o alta, mai înainte acceptată”;¹⁷⁴ dar, pe de altă parte, folosește criteriul coerenței în elaborarea propriei sale definiții a adevărului: „Adevărul interpretării în sinteza istorică” presupune „o cât mai mare coerență internă”.¹⁷⁵ Ioan-Aurel Pop observă că Lucian Boia are un „punct de vedere paradoxal” asupra „istoriei-discurs”: „după ce numește istoria discurs „reconstituirea a ceea ce s-a petrecut” cândva, spune că istoricul (...) produce *ficțiune*. Or, reconstituirea înseamnă restabilirea unui fapt, proces etc., așa cum a fost sau aproape așa cum a fost. Prin urmare, istoricul autentic nu-și poate propune și nici permite să *producă ficțiune*”.¹⁷⁶

Totuși, constatând relativitatea cunoștințelor istorice, cei doi istorici nu acceptă epochē, ca atitudine finală a relativismului consecvent, ci preferă *formulări care flexibilizează, într-o măsură, relativismul*. Lucian Boia: „Conștientizarea relativismului nu înseamnă renunțare. Ar trebui să însemne, dimpotrivă, acutizarea conștiinței profesionale (...), aplecarea spre ceea ce a fost pretinde rigoare conceptuală și metodologică. (...) O metodă fermă nu va conduce la adevăruri incontestabile, dar va menține totuși investigația între limitele unor ipoteze și scenarii plauzibile, ale unei dezbateri rezonabile și inteligente”.¹⁷⁷

3. Concluzii

Referindu-se la *semnificațiile întrebărilor epistemologice istoriei*, Bogdan Murgescu scrie: „punerea sub semnul întrebării a rosturilor sociale și a valorii cognitive a unei discipline intelectuale nu este neapărat un simptom de criză, cât un semn de vitalitate, o expresie a faptului că în câmpul acesteia există potențialul de a merge înainte”.¹⁷⁸

Reflecțiile din domeniul epistemologiei istoriei *pun în evidență pluralitatea concepțiilor* despre natura istoriei-discurs și despre raportul acesteia cu istoria-realitate, precum și *complementaritatea acestor concepții*. „Astăzi putem accepta provocarea d-lui Boia și să privim trecutul nostru prin prisma miturilor; Toynbee l-a privit prin grila duratei și structurii civilizațiilor, Marx prin intermediul luptei de clasă, Max Weber prin privilegierea spiritului protestant etc. etc. Toate viziunile oneste și riguros elaborate au dreptul de a exista în cetate și toate exprimă fărăme de adevăr. Dar nici una nu este infailibilă, nici una nu este cheia unică a descifrării trecutului”.¹⁷⁹

În ciuda formulărilor relativiste, în orice discurs este implicată *presupoziția unei minime obiectivități și a unui minim adevăr*: presupoziția existenței obiective a unor receptori, a posibilității comunicării cu aceștia, a rostului argumentării unor idei și al combaterii altora, sub aspectul valorii lor de adevăr. Fără această presupoziție, orice discurs devine lipsit de sens. Chiar și în concepțiile gânditorilor care sunt preocupați de curățirea cunoașterii istorice de scientism există, în moduri diferite, „convingerea că obiectivitatea (limitată) și adevărul istoric (relativ) țin de esența cunoașterii istorice.”¹⁸⁰

Istoria, împreună cu disciplinele conexe, posedă instrumentarul necesar pentru a identifica adevărurile prin care cunoașterea istorică se apropie asimptotic de Adevărul Istoric. „În fond, studiile istorice au dezvoltat un set de tehnici și metode critice, care permit delimitarea adevărului de fals. Istoricii au deci posibilitatea să fundamenteze un set de cunoștințe ferme, care nu se pretează la ambiguități. Astfel, Germania nazistă a pierdut al Doilea Război Mondial și în 1945 a fost ocupată cu adevărat de armatele puterilor învingătoare”.¹⁸¹

Profesorului de istorie îi revine misiunea încărcată de responsabilitate de a

¹⁷⁴ Neagu Djuvara, *op. cit.*, p. 104.

¹⁷⁵ *Ibidem*, p. 116.

¹⁷⁶ Ioan-Aurel Pop, *Istoria, adevărul și miturile*, Editura Enciclopedică, București, 2002, p. 16.

¹⁷⁷ Lucian Boia, *Jocul ...*, p. 172.

¹⁷⁸ Bogdan Murgescu, *op. cit.*, p. 7.

¹⁷⁹ Ioan-Aurel Pop, *op. cit.*, p. 305.

¹⁸⁰ *Ibidem*, p. 340-341.

¹⁸¹ Bogdan Murgescu, *op. cit.*, p. 79.

educa discernământul discipolilor, astfel încât ei să înțeleagă că pluralismul perspectivelor asupra istoriei reale nu înseamnă, în mod necesar, relativism ruinător și că în cunoașterea istorică există un conținut obiectiv, intersubiectiv-comunicabil și verificabil prin instrumente acreditate de comunitatea științifică.

În cuvintele lui Ioan-Aurel Pop: „Lipsită de această tendință spre obiectivitate și adevăr, scrierea istoriei își pierde esența, se dislocă, se dizolvă în altceva”;¹⁸² „istoricul nu ajunge niciodată la adevărul absolut (...), dar, dacă este onest și bine pregătit, ajunge la adevăruri parțiale”.¹⁸³

Prof. Valeriu Stănescu ✍

Bibliografie

- ✓ **Boia, L.**, *Jocul cu trecutul. Istoria între adevăr și ficțiune*, Editura Humanitas, București, 1998.
- ✓ **Boia, L.**, *Istorie și mit în conștiința românească*, Editura Humanitas, București, 2010.
- ✓ **Djuvara, N.**, *Există istorie adevărată? Despre „relativitatea generală” a istoriei. Eseu de epistemologie*, ediția a V-a, Editura Humanitas, București, 2011.
- ✓ **Iorga, N.**, *Generalități cu privire la studiile istorice*, ediția a IV-a, Editura Polirom, Iași, 1999.
- ✓ **Murgescu, B.**, *A fi istoric în anul 2000*, Editura ALL Educațional, București, 2000.
- ✓ **Pop, I.A.**, *Istoria, adevărul și miturile*, Editura Enciclopedică, București, 2002.
- ✓ **Scurtu, I.**, *Regimul politic din România (1948-1989)*, în: Societatea de Științe Istorice din România, *Studii și articole de istorie LXXIV-2009*.

¹⁸² Ioan-Aurel Pop, *op. cit.*, p. 340-341.

¹⁸³ *Ibidem*, p. 17.

Dragi cititori,

**A spune „Mulțumesc” este
un gest firesc și, mai ales,
extrem de necesar.**

Gratitudinea noastră se îndreaptă către voi,
cei care veți descoperi bucuria lecturii în
crâmpiele de istorie din primul număr al revistei
**„NAPARIS-REVISTĂ DE ISTORIE
ȘI CULTURĂ IALOMIȚEANĂ”,**
publicație coordonată de I.Ș.J. Ialomița
și finanțată de Consiliul Județean Ialomița.

septembrie 2013.

Prof. Viorel Dobre

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Viorel Dobre', written in a cursive style.

ISSN 2344 - 3030

ISSN-L 2344 - 3030